

Zaaknummer : 01079224
Ons Kenmerk : ODH1348994
Datum : 11-9-2025

Beschikking

Wet natuurbescherming - Soortenbescherming

Onderwerp

Op 22 augustus 2023 hebben wij een aanvraag om ontheffing geregistreerd als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming. De aanvraag heeft betrekking op Pasgeld te Rijswijk en is aangevraagd door Tauw B.V., namens de gemeente Rijswijk. De aanvraag betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de ransuil, alsmede het opzettelijk verstoren van de watervleermuis alsmede het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de watervleermuis. Ontheffing wordt gevraagd voor het overtreden van de verbodsbepaling zoals genoemd in:

- artikel 3.1, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de ransuil (*Asio otus*);
- artikel 3.5, tweede lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het opzettelijk verstoren van de watervleermuis (*Myotis daubentonii*);
- artikel 3.5, vierde lid, van de Wet natuurbescherming voor wat betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de watervleermuis (*Myotis daubentonii*).

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode 1 september 2023 tot en met 31 december 2033.

Besluit

Wij besluiten:

- I. de aangevraagde ontheffing te **verlenen** aan de gemeente Rijswijk;
- II. de in het vervolg van dit besluit opgenomen voorschriften te verbinden aan deze ontheffing;
- III. de aanvraag en de aanvullende gegevens van 19 april en 29 november 2024 en de zienswijzes van 6 en 9 juni 2024 onderdeel te laten zijn van deze ontheffing;
- IV. dat deze ontheffing geldig vanaf de dag na de dag van bekendmaking van dit besluit tot en met 31 december 2040.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
namens dezen,

D.C.G. Ruseler, Msc
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Appendices:

- I. Locatie nestplaats, rustplaatsen en winterroestplaats ransuil;
- II. Locaties alternatieve nestplaatsen ransuil;
- III. Locaties alternatieve roestplaatsen en foerageergebied;
- IV. Locaties optimalisatie foerageergebied en verwachte prooiaanbod;
- V. Huidige functies in en om het plangebied van de watervleermuis
- VI. Primaire en secundaire permanente groenstrook;
- VII. Fasering nieuwbouw.

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Algemene voorschriften

- 1 De ontheffinghouder dient:
 - a. de start van de werkzaamheden te melden (startmelding);
 - b. het ecologisch werkprotocol op te sturen bij de startmelding van de werkzaamheden;
 - c. relevante wijzigingen in de uitvoering één maand van tevoren te melden. Het betreft wijzigingen die van invloed kunnen zijn op de effectbeoordeling van de aanvraag en/of de uitvoering van de voorgestelde mitigerende en/of compenserende maatregelen;
 - d. de datum van beëindiging van de werkzaamheden uiterlijk één week van tevoren te melden.

Bovenstaande meldingen dienen gericht te worden aan de Unit Groen Bodem en Opsporing van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer 078-7708585, e-mailadres toezichtnatuur@ozhz.nl onder vermelding van 'flora en fauna'. De meldingen mogen schriftelijk of digitaal worden gedaan.

- 2 De ontheffinghouder is ervoor verantwoordelijk dat zijn personeel of derden die betrokken zijn bij de uitvoering van het project, op de hoogte zijn van de voorschriften in deze ontheffing en de maatregelen in het rapport 'Activiteitenplan Pasgeld en De Schoffel in Rijswijk' van 31 juli 2023 en de aanvullende gegevens van 19 april en 29 november 2024. Hiervoor dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld en op de locatie aanwezig te zijn. In het ecologisch werkprotocol dient in ieder geval het volgende te worden opgenomen:
 - a. de voorwaarden zoals opgenomen in deze ontheffing;
 - b. aanduiding van de locatie van het plangebied;
 - c. de uit te voeren werkzaamheden;
 - d. de periode waarin de werkzaamheden uitgevoerd worden;
 - e. de mitigerende en compenserende maatregelen;
 - f. de momenten waarop ecologische begeleiding ingeschakeld wordt;
 - g. het logboek van de ecologische begeleiding dat door de deskundige wordt bijgehouden.
- 3 Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een afschrift van deze ontheffing, het ecologisch werkprotocol inclusief het logboek van de ecologische begeleiding (i.c. controle, vrijgave werkzaamheden) op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren. De genoemde documenten mogen, mits leesbaar, digitaal worden getoond.
- 4 De werkzaamheden dienen ecologisch begeleid te worden door een deskundige¹ op het gebied van de ransuil en de watervleermuis.

¹ Onder een deskundige wordt verstaan:

Een ecologisch deskundige is iemand die ecologisch advies geeft of werkzaamheden begeleidt op het gebied van leefgebieden en/of (beschermde) soorten. Hij of zij heeft schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis, voortkomend uit of vergelijkbaar met een afgeronde mbo-, hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt Nederlandse ecologie.

De ecologisch deskundige heeft voldoende kennis en jarenlange ervaring om ecologisch onderzoek uit te kunnen voeren en advies te kunnen geven. Hij of zij:

- (her)kent de functionaliteit van leefgebieden van (beschermde) soorten;
- heeft kennis van de algemeen erkende onderzoeks- en monitoringsmethoden;
- kan resultaten onderbouwd rapporteren en ecologische werkprotocollen uitwerken;
- kan ontheffing aanvragen opstellen of daarbij ondersteunen;
- kan anticiperen op en heeft voortschrijdend inzicht in het uitvoeren van ecologisch werk in de praktijk (inclusief vrijstellingen en gedragscodes);
- kan specifieke ecologische maatregelen toepassen en begeleiden;
- zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van de soortenbescherming en is werkzaam bij Nederlandse natuurorganisaties, (semi)overheidsinstanties en/of een ecologisch adviesbureau dat bij voorkeur is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

- 5 De ontheffinghouder dient, met inachtneming van de voorschriften in deze ontheffing, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven in het rapport 'Activiteitenplan Pasgeld en De Schoffel in Rijswijk' van 31 juli 2023 en de aanvullende gegevens van 19 april en 29 november 2024.
- 6 Indien een of meerdere in voorschrift 5 bedoelde maatregelen onverhoopt niet uitvoerbaar zijn, dienen hiervoor minimaal gelijkwaardige maatregelen voor wat betreft de functionaliteit en effectiviteit te worden getroffen.
- 7 Tijdig, uiterlijk één maand voordat de in voorschrift 6 bedoelde maatregelen worden uitgevoerd, dienen deze ter goedkeuring aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid te worden voorgelegd.
- 8 De details over de plaatsing, de types en het onderhoud van de permanente voorzieningen dienen uiterlijk twee weken na verzenddatum van dit besluit te worden gemeld via het registratieformulier verblijfsvoorzieningen op <https://eloket.odh.nl/verblijfsvoorzieningen>.

Specifieke voorschriften

- 9 De alternatieve voorzieningen en de aangewezen natuurlijke uitwijkmogelijkheden, moeten functioneel zijn gedurende de periode waarvoor deze worden ingezet. De alternatieve uitwijkmogelijkheden dienen minimaal eenmaal per jaar gecontroleerd te worden op de functionaliteit en – indien nodig – dient de functionaliteit van de voorziening op een zo kort mogelijk termijn hersteld te worden. Bovendien moeten de alternatieve uitwijkmogelijkheden zich te allen tijde buiten de invloedssfeer van de werkzaamheden bevinden.

Ransuil

- 10 Het ongeschikt maken van het nest van de ransuil dient te worden uitgevoerd buiten het broedseizoen, dat globaal loopt van 1 maart tot 1 september. De winterroestplaats dient ongeschikt gemaakt te worden buiten de winterroestperiode welke globaal loopt van 1 november tot 1 april. In september en oktober dient, voordat aangevangen kan worden met het kappen/verplaatsen van de bomen, eerst een ecologische check te worden uitgevoerd om vast te stellen dat de ransuil niet in het plangebied aanwezig is. Het ongeschikt maken dient onder begeleiding van een ecologisch deskundige (zie voorschrift 4) te worden uitgevoerd. Wanneer door de deskundige wordt geconstateerd dat het nest voorafgaand aan het ongeschikt maken in gebruik is, dient met de werkzaamheden te worden gewacht tot alle individuen het nest vrijwillig hebben verlaten en niet meer afhankelijk zijn van het nest. Wanneer door de deskundige wordt geconstateerd dat de winterroestplaats in gebruik is door de ransuil, dient te worden gewacht tot na 1 april met de kap/het verplaatsen van de bomen. Het kappen/verplaatsen van de bomen mag pas plaatsvinden nadat de betreffende exemplaren van de ransuil de winterroestplaats uit eigen beweging hebben verlaten. De werkzaamheden mogen pas starten als door de deskundige is vastgesteld dat de ransuil in het plangebied afwezig is. De deskundige dient van het voorgenoemde verslag te doen in het ecologisch werkprotocol (zie voorschrift 2).
- 11 De effectiviteit van de alternatieve nestplaatsen, zie appendix II, en de alternatieve roestplaatsen, zie appendix III, dienen te worden gemonitord om vast te stellen of de ransuil deze plekken gebruikt als nestplaats en winterroestplaats. Twee maanden na verzenddatum van dit besluit dient hiervoor een monitoringsplan ter goedkeuring te worden voorgelegd aan Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (voorschrift 1). De monitoring dient te starten vanaf het eerste seizoen dat de huidige winterroestplaats en de nestplaats niet meer beschikbaar zijn als winterroestplaats en nestplaats voor de ransuilen. In het monitoringsplan moet duidelijk worden wanneer, op welke manier door hoeveel ecologen de monitoring wordt uitgevoerd. Op de monitoring zijn verder de volgende randvoorwaarden van toepassing:

- a. de monitoring dient te worden uitgevoerd voor een periode van drie jaar, waarvan twee jaar gedurende de werkzaamheden en één jaar in de beoogde permanente situatie (na voltooiing van de nieuwbouwwerkzaamheden, zie ook appendix VII);
- b. de resultaten van de monitoring dienen per monitoringsjaar vóór 1 maart van het opvolgende jaar te worden aangeleverd bij omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid;
- c. de resultaten dienen te worden opgeleverd in een korte rapportage, waarin in ieder geval dient te worden opgenomen:
 - i. een heldere conclusie over de effectiviteit van de alternatieve winterroestplaatsen en nestplaatsen, namelijk of de ransuil in de directe omgeving aanwezig blijft en gebruik maakt van de alternatieve winterroestplaatsen en nestplaatsen.;
 - ii. Mocht het verwachte resultaat uitblijven en aanwijsbaar zijn toe te schrijven aan de uitvoering van de betreffende maatregelen, dan dient tevens een voorstel voor verdere optimalisatie of extra maatregelen ter goedkeuring te worden voorgelegd aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid;
- d. indien de monitoringsresultaten hiertoe aanleiding geven, kunnen er aanvullende maatregelen door de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid worden opgelegd;
- e. indien uit de monitoring blijkt dat de winterroestplaats en de nestplaats in gebruik zijn genomen door de ransuil en dezelfde functie vervult kan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid verzocht worden om toestemming de monitoringsverplichting eerder te laten beëindigen.

Aanwijzingen voor gebruik

- Op alle van nature in het wild levende planten en dieren en hun leefgebied geldt de specifieke zorgplicht zoals opgenomen in artikel 11.27 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Gelet op deze specifieke zorgplicht dient inzicht verkregen te worden met betrekking tot de aanwezigheid van soorten op de locatie van de activiteit. Hierbij geldt dat objectief vastgesteld moet worden of soorten negatieve gevolgen ondervinden van de voorgenomen activiteiten. Indien noodzakelijk moeten maatregelen getroffen worden om negatieve gevolgen zoveel als redelijkerwijs verwacht kan worden te voorkomen. Indien negatieve gevolgen redelijkerwijs niet te voorkomen zijn, dient de activiteit gestaakt te worden.
- In het kader van de specifieke zorgplicht dient tevens rekening gehouden te worden met broedgevallen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.
- Indien de ontheffinghouder de onderhoudsverplichting wenst over te dragen aan een derde, dan moet de ontheffinghouder zorgdragen voor het contractueel vastleggen daarvan.

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 22 augustus 2023 hebben wij de ontvangst geregistreerd van een aanvraag om ontheffing als bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wet natuurbescherming (hierna: Wnb). De aanvraag heeft betrekking op Pasgeld te Rijswijk en wordt aangevraagd namens de gemeente Rijswijk. De aanvraag betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de ransuil, alsmede het opzettelijk verstoren van de watervleermuis alsmede het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de watervleermuis. Ontheffing wordt gevraagd voor het overtreden van de verbodsbepaling zoals genoemd in:

- artikel 3.1, tweede lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk beschadigen, vernielen of wegnemen van nesten of rustplaatsen van de ransuil (*Asio otus*);
- artikel 3.5, tweede lid, van de Wnb voor wat betreft het opzettelijk verstoren van de watervleermuis (*Myotis daubentonii*);
- artikel 3.5, vierde lid, van de Wnb voor wat betreft het beschadigen of vernielen van voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de watervleermuis (*Myotis daubentonii*).

De ontheffing wordt aangevraagd voor de periode 1 september 2023 tot en met 31 december 2023.

Bij de aanvraag zijn de volgende, voor dit besluit relevante, documenten toegevoegd:

- Activiteitenplan Pasgeld en De Schoffel in Rijswijk, Tauw B.V., kenmerk: R001-1283580VSX-V04-pws-NL, 31 juli 2023 (ODH792318) (hierna: activiteitenplan);
- Bijlage 1 Quickscan flora en fauna Pasgeld te Rijswijk, Natuur-Wetenschappelijk Centrum, kenmerk: P18-115/W1502, november 2018 (ODH792301);
- Bijlage 2 Aanvullend onderzoek Rugstreeppad Pasgeld te Rijswijk, Natuur-Wetenschappelijk Centrum, kenmerk: P18-118/W1527, oktober 2018 (ODH792300);
- Bijlage 3 Ecologische quickscan Pasgeld te Rijswijk, VanderHelm Milieubeheer B.V., projectcode: 20170361, 7 december 2017 (ODH792299);
- Bijlage 4 Soortgericht onderzoek naar vleermuizen, eikelmuis en vogels met jaarrond beschermd nest Pasgeld te Rijswijk, VanderHelm Milieubeheer B.V., projectcode: 20170361, 7 december 2017 (ODH792310);
- Bijlage 5 Actualisatie ecologische quickscan Pasgeld en De Schoffel te Rijswijk, VanderHelm Milieubeheer B.V., projectcode: RYRY20201272, 11 december 2020 (ODH792311);
- Bijlage 6 Ecologische quickscan Pasgeld-West te Rijswijk, VanderHelm Milieubeheer B.V., projectcode: RYRY20211036, 21 september 2021 (ODH792312);
- Bijlage 7 Soortgericht onderzoek naar vleermuizen, vogels en eikelmuis volkstuinencomplex De Schoffel te Rijswijk, VanderHelm Milieubeheer B.V., projectcode: RYRY20201272, 9 november 2021 (ODH792314);
- Bijlage 8 Memo knelpunten voor werkzaamheden in De Schoffel te Rijswijk, VanderHelm Milieubeheer B.V., kenmerk: RYRY20211141, 14 december 2021 (ODH792313);
- Bijlage 9 Memo onderzoek winterroestplaatsen van de ransuil ter plaatse van De Schoffel te Rijswijk, VanderHelm Milieubeheer B.V., kenmerk: RYRY20211141, 14 december 2021 (ODH792315);
- Bijlage 10 Ecologische quickscan Driehoek-Pasgeld te Rijswijk, VanderHelm Milieubeheer B.V., projectcode: RYRY20220293, 14 juni 2022 (ODH792316);
- Bijlage 11 Soortgericht onderzoek verbindingen watervleermuizen en leefgebied ransuil Pasgeld te Rijswijk, VanderHelm Milieubeheer B.V., projectcode: RYRY20220293, 22 mei 2023 (ODH792320).

Procedure

Titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 5.1 van de Wnb zijn toegepast op deze aanvraag.

Doordat de aangeleverde gegevens onvolledig waren, is op 28 maart 2024 verzocht om aanvullende gegevens.

Op 19 april 2024 hebben wij de volgende aanvullende gegevens ontvangen:

- Notitie Beantwoording aanvullend vragen ODH betreffende de ontwikkeling van Pasgeld / De Schoffel in Rijswijk, Tauw B.V., kenmerk: N002-1283580VSX-V01-mg-NL, 19 april 2024 (ODH1039539).

Vereniging natuurlijk Delfland heeft zich gemeld met het verzoek om inspraak te hebben op de te nemen beschikking. Op 27 mei 2024 hebben wij de concept beschikking aan vereniging Natuurlijk Delfland en Tauw B.V. overlegd en de mogelijkheid geboden om binnen twee weken een gemotiveerde zienswijze naar voren te brengen.

Tauw B.V. heeft op 6 juni 2024 een zienswijze ingediend.

- Zienswijze (ODH1082986).

Vereniging natuurlijk Delfland heeft op 9 juni 2024 een zienswijze ingediend:

- Betreft: Anticiperende zienswijze ontheffingsaanvraag locatie Pasgeld Ransuil Uw zaaknr. 01079224, Werkgroep Pasgeld en Natuurlijk Delfland, 9 oktober 2023 (ODH1085040);
- Natuurwaarnemingen in pasgeld, Rijswijk tot 2021, natuurlijk Delfland, 9 juli 2024 (ODH1085042 en ODH1085043);
- Gespreksnotitie Tauw – Natuurlijk Delfland – gemeente Rijswijk inz. Activiteitenplan & ontheffingsaanvraag ransuil en watervleermuis Pasgeld, 17 juli 2023 (ODH1085045);
- Haagse vogelbescherming 44. Ransuil (ODH1085046);
- Zienswijze ontheffing Wnb Pasgeld Ransuil, Natuurlijk Delfland, 9 juni 2024 (ODH1085044).

Naar aanleiding van de ingediende zienswijze is op 26 juli 2024 een verzoek om aanvullende informatie verstuurd.

Op 29 november 2024 hebben wij de volgende aanvullende gegevens ontvangen:

- Onderwerp: Beantwoording aanvullende vragen, zaaknummer 01079224, Tauw B.V., kenmerk: L001-1283580VSX-V01-kzo-NL, 28 november 2024 (ODH1231830).

Van 4 april 2025 tot en met 15 mei 2025 heeft de ontwerpbeschikking tezamen met de relevante documenten ter inzage gelegen.

Rijswijk Buiten heeft op 14 mei 2025 een zienswijze ingediend:

- Brief betreft: zienswijze Ontwerpbeschikking Wet natuurbescherming – pasgeld te Rijswijk, Rijswijk Buiten, kenmerk:25.039491, 14 mei 2025 (ODH1388152).

Natuurlijk Delfland heeft op 15 mei 2025 een zienswijze ingediend:

- Brief: Onderwerp: Zienswijze Ontwerpbeschikking Wnb Pasgeld te Rijswijk, Natuurlijk Delfland, kenmerk:01079224, 14 mei 2025 (ODH1389438);
- Bijlage 1: Mailwisseling betreft: Gespreksonderwerpen 13 mei 2025, ta.v. F. de Bruijn en Sandra van de Waart (ODH1389440);
- Bijlage 2: Voorkomen van de ransuil in Den Haag (ODH1389441);
- Bijlage 4: Waarnemingen pasgeld Rijswijk vanaf 2021 (ODH1389443);
- Bijlage 5: Gespreksnotitie overleg Natuurlijk Delfland – TAUW (ODH1389443);
- Bijlage 3: Waarnemingen pasgeld Rijswijk tot 2021 (ODH1389444).

Op 12 juni 2025 hebben wij de Gemeente Rijswijk en Tauw B.V in de gelegenheid gesteld te reageren op de zienswijze van Natuurlijk Delftland. Op 24 juli 2025 hebben wij een inhoudelijke reactie ontvangen op de zienswijze:

- Reactie Zienswijze KNNV (ODH1460572).

Op 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Op grond van de Aanvullingswet natuur Omgevingswet is het oude recht, in dit geval de Wet natuurbescherming, nog van toepassing op de onderhavige procedure.

Verlenging

Met toepassing van artikel 5.1, tweede lid, van de Wnb hebben wij op 18 september 2023 de termijn voor de afhandeling van de aanvraag met zeven weken verlengd.

Bevoegd gezag

De activiteit wordt verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 1.3 van de Wnb zijn wij bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

Inspraak conceptbesluit zienswijze

Een partij heeft aangegeven inspraak te wensen op het te nemen besluit. Op 27 mei 2024 is met toepassing van artikel 4:8, eerste lid, van de Algemene wet bestuursrecht de conceptbeschikking aan deze partij en aanvrager toegezonden. Zij zijn in de gelegenheid gesteld om binnen twee weken na verzending van de conceptbeschikking een zienswijze hierop in te dienen. Er is door Tauw B.V. op 6 juni en door Natuurlijk Delfland op 9 juni zienswijzen ingebracht.

Wijzigingen ten opzichte van ontwerpbeschikking

Zienswijzen van Tauw B.V.

Voorschrift 8:

Het wordt overbodig geacht om de permanente voorzieningen te melden via het registratieformulier. Indien het voorschrift in de definitieve beschikking ongewijzigd zou blijven, zijn wij van mening dat 'na het verzenden van deze ontheffing' dient te worden vervangen door 'na onherroepelijk worden van dit besluit'. Immers indien bezwaar, beroep en of hoger beroep wordt ingesteld, wordt voorkomen dat er geen vroegtijdige en mogelijk onnodige werkzaamheden worden verricht.

Over deze zienswijze merken wij het volgende op:

Het is noodzakelijk om de voorzieningen die worden getroffen via het 'registratieformulier verblijfsvoorzieningen' te melden zoals gesteld in voorschrift 8. De voorzieningen waar het voorschrift opziet zijn tevens voor een deel (de nestmanden) geplaatst of reeds aanwezig (natuurlijke uitwijkmogelijkheden).

Na verzenddatum van dit besluit wordt niet aangepast in na onherroepelijk worden van dit besluit. Wanneer het besluit definitief is, is het definitief en mogen werkzaamheden conform hetgeen in het besluit aangegeven plaatsvinden. Derhalve zal dit niet aangepast worden.

Wijziging ten opzichte van ontwerpbeschikking

Voorschrift 8 is niet aangepast. Er is wel een verschrijving, 'voorzieningen voor' uitgehaald.

Voorschrift 10

In het conceptbesluit stond het volgende voorschrift:

- 10 Zes maanden voorafgaand aan de uitvoering van de inrichtingswerkzaamheden, dient een inrichtingsplan ter goedkeuring te worden voorgelegd aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. Hierin dient exact aangegeven te worden voor welke soorten welke maatregelen worden getroffen, inclusief locaties van de treffen maatregelen en op basis waarvan de maatregelen functioneel zijn voor de betreffende soorten

Tauw heeft aangegeven te vermoeden dat met inrichtingswerkzaamheden de maatregelen uit het activiteitenplan bedoelt die u noemt onder 'OVERWEGINGEN' op pagina 13 i.c. 'de ecologische structuur' werden bedoeld.

Over de zienswijze merken wij het volgende op:

In de aanvullende informatie van 29 november 2024 is de definitieve uitgewerkte versie van de visie 'ecologische structuur pasgeld' aangeleverd. Hiermee is voorschrift 10 komen te vervallen en uit het ontwerp besluit gehaald.

Wijziging ten opzichte van ontwerpbeschikking

Voorschrift 10 is uit het ontwerpbesluit gehaald.

Voorschrift 9 en 10

Gevraagd wordt of met voorschrift 9 de nestmanden, alternatieve roestplaatsen en geoptimaliseerd foerageergebied wordt bedoeld.

Daarnaast wordt aangegeven dat er sprake zal zijn van 'een' maar van meerdere inrichtingsplannen die aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid ter goedkeuring worden voorgelegd. Per fase wordt namelijk een inrichtingsplan opgesteld, waarin de ecologische structuur verweven is.

Tevens wordt gevraagd een reactietermijn van maximaal vier weken na indiening voor te schrijven.

Over de zienswijze merken wij het volgende op:

Met voorschrift 9 worden alle voorzieningen die getroffen worden ten behoeve van de ransuil en de watervleermuis bedoeld, zowel gedurende als na afronding van de beoogde werkzaamheden. Dat betekent dat de voorzieningen die zijn getroffen als uitwijkmogelijkheid, en de aangewezen natuurlijke alternatieve, gedurende de werkzaamheden ten alle tijden functioneel dienen te zijn. Dit ziet niet enkel op de nestmanden, alternatieve roestplaatsen en geoptimaliseerd foerageergebied maar op alle maatregelen die ten behoeve van de ransuil en de watervleermuis worden getroffen. De (aanvullende) maatregelen die worden getroffen in de permanente situatie dienen, op het moment dat deze functioneel worden geacht, te allen tijde functioneel zijn.

De definitieve uitgewerkte versie van 'ecologische structuur pasgeld Rijswijk' is inmiddels aangeleverd.

Wat betreft het reactietermijn van maximaal vier weken, dit zal niet worden aangepast in het besluit. Er dient met OZHZ afgestemd te worden wat de mogelijkheden zijn omtrent reactietermijnen.

Wijziging ten opzichte van ontwerpbeschikking

Voorschrift 9: Ter verduidelijking is toegevoegd dat onder de voorzieningen tevens de aangewezen natuurlijke uitwijkmogelijkheden vallen.

Voorschrift 11

Wij verzoeken u het voorschrift te redigeren en de periodes waarin niet gekapt mag worden te verkorten. Hierbij zouden wij graag de grenzen aan houden van het broedseizoen van ransuil (eind februari tot en met juli, Sovon.nl) en de winterrustperiode (november tot en met maart). Van augustus tot en met oktober mogen dan alsnog eventuele ransuilen verjaagd worden uit het bosschage op de Schoffel.

Wij verzoeken u ook om het voorschrift te redigeren dat benoemt dat gewacht moet worden met de kap totdat de ransuil vrijwillig de winterroestplaats heeft verlaten. Zoals hierboven benoemd kan ransuil het hele jaar door gebruik maken van de winterroestplaats. Door dit voorschrift op te nemen valt er geen uitvoeringsplanning te maken en is de gemeente overgeleverd aan het toeval op deze locatie.

Over de zienswijze merken wij het volgende op:

Aangegeven wordt dat de broedperiode loopt van eind februari tot en met juli. De broedperiode van de ransuil loopt globaal tussen 1 maart en 1 september, de eileg start vanaf half maart (Kennispagina Ransuil BIJ12, Geraadpleegd nov. 2024). In zeer muizenrijke jaren kan het voorkomen dat de ransuil al eind februari start met de eileg (Kennispagina Ransuil BIJ12, Geraadpleegd nov. 2024). Gezien de start van het broedseizoen eind februari een uitzondering is op de regel, en dit wordt ondervangen door altijd een ecologische controle te doen voordat ongeschikt gemaakt kan worden, wordt 1 maart aangehouden. In augustus kunnen de takkelingen nog aanwezig zijn in het broedterritorium, gezien ze nog tot 6 weken na het vliegvlug worden afhankelijk zijn van hun ouders. Uit onderzoek blijkt dat in augustus nog jongen worden waargenomen (Manen, 2000). Landschapsbeheer Groningen geeft tevens aan dat de jongen in augustus nog aanwezig zijn (Landschapsbeheer Groningen, Geraadpleegd dec. 2024). BIJ12 geeft aan dat het broedseizoen loopt van maart tot juli (dus 1 maart tot 1 augustus). De laatste jongen vliegen in juli uit en worden in augustus zelfstandig (Kennispagina Ransuil BIJ12, Geraadpleegd nov. 2024). Derhalve loopt de broedperiode van 1 maart tot 1 september, de periode dat de jongen nog afhankelijk zijn van het broedterritorium en daarmee hun ouders is hier in meegenomen. De broedperiode van de ransuil zal gezien bovenstaande niet worden aangepast naar eind februari tot en met juli.

Na de broedperiode vertrekt de ransuil meestal eerst naar een voorverzamelplaats. In de maanden september tot 1 december is er sprake van voorverzamelplaatsen volgens Natuurmuseum Friesland (Wijnandts, 2021). Sovon geeft aan dat voorverzamelplaatsen (zij spreken van gezamenlijke slaapplekken) tussen augustus en oktober in gebruik genomen worden. Wanneer de bomen van deze voorverzamelplaatsen hun blad verliezen en de winter zijn intrede maakt, vertrekt de ransuil naar de definitieve roestplaats, meestal in november. De roestplaats in het plangebied is wargenomen in een jaarrond groenblijvende conifeer, een definitieve roestplaats. Gezien deze meestal worden betrokken vanaf november is de roestperiode van 1 november tot 1 april aangehouden.

Bovenstaande maakt dat het plangebied tussen 1 september en 1 november ongeschikt kan worden gemaakt. Wij achten een periode van twee maanden, namelijk de maand september en oktober, voldoende om een plangebied ongeschikt te maken.

Het verzoek om het stuk 'er moet gewacht worden met de kap totdat de ransuil vrijwillig de roestplaats heeft verlaten' eruit te halen. Het is echter niet toegestaan om de ransuil overdag te verjagen van zijn roestplaats, gezien de ransuil een vogelsoort is die s 'nachts actief is. Het overdag verjagen van de ransuil geeft een te grote verstoring wat vermeden kan worden, namelijk kappen op het moment dat de ransuil niet aanwezig is in het plangebied. Wanneer de zon onder gaat zal de ransuil zijn roestplaats uit eigen vrije beweging verlaten, dan kan worden gestart met de kap van de werkzaamheden ofwel maatregelen worden getroffen om te voorkomen dat de ransuil terugkeert op de roestplaats zodat alsnog overdag kan worden gestart met de werkzaamheden.

Wijziging ten opzichte van ontwerpbeschikking

Er zijn geen wijziging aangebracht in voorschrift 11.

Voorschrift 12

Er wordt verzocht het voorschrift aan te passen zodat het praktisch en doelmatig uitvoerbaar is, door bijvoorbeeld drie jaren monitoring verspreid te laten plaats vinden.

Daarnaast wordt verzocht 'na verzenddatum van dit besluit' te vervangen voor 'na onherroepelijk worden van dit besluit'. Immers indien bezwaar, beroep en of hoger beroep wordt ingesteld, wordt voorkomen dat er vroegtijdige en mogelijk onnodige werkzaamheden worden verricht.

Over de zienswijze merken wij het volgende op:

In het voorschrift is toegevoegd dat de monitoring twee jaar gedurende de werkzaamheden uitgevoerd dient te worden en één jaar in de beoogde situatie, welke dient te starten op het moment dat de huidige winterroestplaats en nestplaats niet meer beschikbaar is.

Na verzenddatum van dit besluit wordt niet aangepast in na onherroepelijk worden van dit besluit. Wanneer het besluit definitief is, is het definitief en mogen werkzaamheden conform hetgeen in het besluit aangegeven plaatsvinden. Derhalve zal dit niet aangepast worden.

Wijziging ten opzichte van ontwerpbeschikking

De monitoring dient te worden uitgevoerd voor een periode van drie jaar, waarvan twee jaar gedurende de werkzaamheden en één jaar in de beoogde permanente situatie (na voltooiing van de nieuwbouwwerkzaamheden, zie ook appendix VII).

'Na verzenddatum van dit besluit' is niet vervangen voor 'na onherroepelijk worden van dit besluit'.

Daarnaast zijn de verschrijvingen zoals aangegeven in de zienswijze op pagina 8, 12 en 17 aangepast zoals aangegeven in de zienswijzen.

Zienswijzen van Natuurlijk Delfland.

In de zienswijze van Natuurlijk Delfland zijn vijf punten gegeven.

Ter bescherming van flora en fauna. - Strijdigheid met artikel 3.3, vierde lid 4, onder b, sub 4 van de Wnb.

Natuurlijk Delfland geeft aan dat uit het ontwerpbesluit is op te maken dat woningbouw de feitelijke grondslag is voor het vernietigen van het jaarrond beschermde nest en de roestplaats van de ransuil. In het ontwerpbesluit wordt echter artikel 3.3, vierde lid 4, onder b, sub 4 van de Wnb gebruikt als ontheffingsgrond, wat volgens Natuurlijk Delfland onterecht is. Dit artikel is bedoeld voor activiteiten ter bescherming van flora en fauna, zoals vogelonderzoek, en niet voor het verwijderen van nesten. ODH onderbouwt niet waarom dit in het belang van de ransuil zou zijn. Ze geven aan dat ervaring leert dat ransuilen kieskeurig zijn en verlaten nestplaatsen vaak definitief bij verslechtering van hun leefgebied, zoals in Pasgeld waar 2000 woningen gepland zijn. Bovendien wordt niet verwezen naar jurisprudentie die deze ontheffing rechtvaardigt.

Over de zienswijze merken wij het volgende op:

Naar aanleiding van deze zienswijze is aanvullende informatie opgevraagd. Op basis hiervan is de belangenonderbouwing aangepast.

Wijziging ten opzichte van ontwerpbeschikking

De belangenonderbouwing is hierop aangepast.

Staat van instandhouding.- Strijdigheid met artikel 1.5, derde lid , onder a en artikel 1.12, eerste lid, onder a, b en c van de Wnb

De ransuil heeft een zeer ongunstige staat van instandhouding. Natuurlijk Delfland is het niet eens met de conclusie die getrokken is in het ontwerpbesluit, namelijk: 'In Rijswijk zijn er minimaal twee broedparen aanwezig. In de

ruime omgeving van Rijswijk zijn in de afgelopen tien jaar circa 2.229 waarnemingen gedaan van ransuil (NDFF, 2022). Daarmee lijkt de soort algemeen voor te komen in en om Rijswijk. 'Natuurlijk Delfland betwist de conclusie dat de ransuil algemeen voorkomt in en om Rijswijk. De Sovon-kaart toont aan dat de broedzekerheid laag is en dat Rijswijk tot de "witte vlekken" behoort voor de aanwezigheid van de soort. In 2023 is slechts één jaarrond beschermd nest bekend bij Natuurlijk Delfland, precies het nest waarvoor een ontheffing tot vernietiging wordt aangevraagd. Omgevingsdienst Haaglanden baseert haar conclusie op 2.229 waarnemingen uit de afgelopen tien jaar, maar geeft geen details over de herkomst of betekenis van deze waarnemingen. Aangezien waarnemingen ouder dan drie jaar niet valide zijn voor actuele analyses en niet duidelijk is of het broedvogels, doortrekkers of niet-broedvogels betreft, is de interpretatie onbetrouwbaar. Sovon waarschuwt bovendien dat losse waarnemingen niet als territoriale aanwezigheid mogen worden gezien.

Daarnaast spreken meerdere deskundige organisaties, zoals Haagse Vogelbescherming, Vogelwacht Delft en landelijke experts van Werkgroep Roofvogels Nederland en Sovon, de conclusie tegen dat de ransuil een gunstige staat van instandhouding heeft in Rijswijk. Zelfs TAUW, dat in dienst is van de gemeente Rijswijk, durft dit niet te beweren. Bovendien zijn lokale en landelijke deskundigen niet geraadpleegd bij de beoordeling van de staat van instandhouding, ondanks eerder advies om dit wel te doen.

Natuurlijk Delfland betwist de conclusie dat schade aan de ransuil en watervleermuis "zoveel mogelijk wordt voorkomen" en wijst erop dat dit wettelijk onvoldoende is. Er moet zekerheid zijn dat de toch al ongunstige staat van instandhouding niet verder verslechtert. Daarom adviseerden zij eerder om via monitoring vast te stellen of de ransuilen daadwerkelijk overstappen naar geplaatste nestmanden en een nieuwe roestplek vinden.

De gemeente Rijswijk en de provincie Zuid-Holland zijn wettelijk verplicht te zorgen voor een gunstige staat van instandhouding, zeker bij soorten die al in zeer ongunstige omstandigheden verkeren. In en om Rijswijk lijkt de ransuil eerder richting uitsterving te gaan dan algemeen voor te komen. De vernietiging van het jaarrond beschermde nest en de roestplaats versnelt deze achteruitgang, aangezien hervestiging hoogst onzeker is. De zeer ongunstige staat van instandhouding staat haaks op de eindconclusie dat de ransuil in de gemeente Rijswijk algemeen voorkomt en derhalve in Rijswijk over een zeer gunstige staat van instandhouding beschikt, waardoor vernietiging van het jaarrond beschermde nest en de roestplaats geoorloofd zou zijn. Daarmee is sprake van strijdigheid met artikel 1.5, lid 3, onder a Wnb en art. 1.12 lid 1 onder a, b en c.

Over de zienswijze merken wij het volgende op:

De waarnemingen zijn uit NDFF gehaald. Hierbij geldt dat de waarnemingen in een straal van 10 kilometer van het plangebied zijn meegenomen en er enkel van een territorium is uitgegaan als er een atlascode 2 aan gekoppeld is (waarschijnlijk broedend), of waarnemingen zijn gedaan van baltsend/zingen/roepend exemplaar, waarnemingen van paring en vastgestelde territoria. De informatie onder het kopje staat van instandhouding is hierop aangepast. De atlascode 2 wordt gegeven aan een waarneming waarbij er sterke aanwijzingen zijn dat een vogelsoort aan het broeden is. De stelling 'Daarmee lijkt de soort algemeen voor te komen in en om Rijswijk' is uit het besluit gehaald. Dit gezien terecht gesteld wordt dat dit niet gesteld kan worden op basis van de aangeleverde informatie.

Het voorstel om eerst te monitoren om te achterhalen of de ransuilen de alternatieve nestplaatsen daadwerkelijk in gebruik nemen achten wij niet zinvol. De ransuil is zeer honkvast, bij het artikel van de vogelbescherming is te lezen dat de ransuil het nest jaar in jaar uit gebruiken². Ook sovon geeft aan dat de ransuil een soort is die veelal jaar na jaar op dezelfde netplaats broedt. Gezien ze nesttrouw zijn achten wij het niet redelijk op een monitoringsverplichting op te leggen alvorens het nest ongeschikt gemaakt wordt. Derhalve zullen wij het besluit hier niet op aanpassen.

² [Ransuil | Vogelbescherming](#)

Wijziging ten opzichte van ontwerpbeschikking

De tekst onder gunstige staat van instandhouding is deels aangepast op basis van bovenstaande.

Essentieel foerageergebied- Strijdigheid met art. 3.1 lid 2 Wnb

Natuurlijk Delfland stelt dat de geplande kap- en nieuwbouwwerkzaamheden in het gebied leiden tot het verlies van nest- en winterroestplaatsen van de ransuil en 9 hectare essentieel foerageergebied, wat in strijd is met art. 3.1, tweede lid 2, van de Wnb. Daarbij merkt men op dat de gemeente bezig is met de ontwikkeling van de TNO-locatie (19 hectare) voor woningen en bedrijven, waardoor het daar aanwezige foerageergebied ook verloren gaat. Dit verlies is niet meegenomen in de beoordeling, en compensatie ontbreekt in het ontheffingsbesluit. Daarnaast wordt betwijfeld of de overgebleven foerageergebieden voldoende zijn, wat de strijdigheid met de Wnb verder onderstreept.

Over de zienswijze merken wij het volgende op:

De ontwikkeling van de TNO-locatie kunnen niet meegenomen worden in de afweging van huidige aanvraag. Dit gezien deze werkzaamheden niet vallen onder de aangevraagde activiteiten. Mocht met de beoogde werkzaamheden aan de TNO-locatie verbodsbepalingen worden overtreden, dan moet hiervoor een vergunning aangevraagd dienen te worden waarbij dan beoordeeld wordt wat de effecten zijn. Er is wel een cumulatietoets uitgevoerd, dit is toegevoegd onder het kopje stat van instandhouding. Wat betreft de overgebleven foerageergebieden is hier nader op ingegaan onder het stukje staat van instandhouding.

Wijziging ten opzichte van ontwerpbeschikking

De tekst onder het stuk staat van instandhouding is aangepast.

Er bestaat geen andere bevredigende oplossing- Strijdigheid met artikel 3.3, vierde lid, onder a van de Wnb

Natuurlijk Delfland stelt dat de onterecht beweert is dat er minder woningen gepland zijn. In het vigerende Bestemmingsplan Sion/'t Haantje voor Pasgeld West is het aantal van 575 woningen opgenomen. Dat is de vigerende woningbouwopgave voor Pasgeld West. In het nieuwe Bestemmingsplan Pasgeld West is dit aantal opgehoogd naar 1000. Er zijn dus niet minder woningen gepland, maar bijna de helft meer. De financiële noodzaak voor de uitbreiding van 575 naar 1000 woningen ontbreekt. De uitbreiding leidt tot vernietiging van essentieel leefgebied voor de ransuil en watervleermuis, zonder dat natuurinclusief bouwen voldoende wordt geborgd. Verder ontbreekt de onderbouwing dat er geen andere bevredigende oplossing is, aangezien het bestemmingsplan nog niet onherroepelijk is en er juridische en politieke bezwaren bestaan. Daarom zou het vigerende bestemmingsplan moeten blijven gelden en zouden ontheffingsaanvragen op basis van het nieuwe plan moeten worden afgewezen. Dit is nodig om natuurwaarden, biodiversiteit en evenwichtige stedelijke ontwikkeling te waarborgen.

Over de zienswijze merken wij het volgende op:

De alternatieve afweging is door Tauw B.V. aangevuld, en op basis daarvan is de alternatievenafweging aangepast.

Wijziging ten opzichte van ontwerpbeschikking

De alternatieve afweging is aangepast.

Procedure

Natuurlijk Delfland uit kritiek op het feit dat de Omgevingsdienst Haaglanden in vooroverleggen geadviseerd ontheffing aan te vragen op belang van flora en fauna. Het gegeven dat de Omgevingsdienst Haaglanden een dergelijk letter en geest van de Wnb omzeilend advies geeft en vervolgens de op dat advies gebaseerde ontheffingsaanvraag gaat beoordelen en tot een positief besluit komt, benoemt Natuurlijk Delfland als 'de slager die zijn eigen vlees keurt'. De Wnb en de Vogelrichtlijn verbieden expliciet de verwijdering van jaarrond beschermde nesten, roestplekken en de aantasting van essentieel foerageergebied van de ransuil, zonder dat hier een geldige uitzondering van toepassing is. Gezien de zeer ongunstige staat van instandhouding van de ransuil, moet de

boomsingel tussen de Lange Kleiweg en ATV De Schoffel behouden blijven. Ontheffing voor bebouwing van het voormalige glastuinbouwgebied in Pasgeld West is alleen mogelijk als de door TAUW voorgestelde compensatiemaatregelen volledig worden uitgevoerd. De geplande bouw van 835 woningen op de TNO-locatie moet worden stopgezet vanwege de onherstelbare aantasting van essentieel foerageergebied van de ransuil.

Over de zienswijze merken wij het volgende op:

Vooroverleggen dienen om in gesprek te gaan met aanvragers. Daarbij ligt de nadruk op het uitleggen en toelichten van de wet- en regelgeving op het gebied van soortenbescherming. Tijdens de vooroverleggen heeft Omgevingsdienst Haaglanden de gemeente Rijswijk verteld dat ontheffingen met betrekking tot de ransuil alleen gegeven mogen worden op grond van gerechtvaardigde belangen die genoemd worden in artikel 3.3, vierde lid van de Wnb. We hebben hierbij ook verteld dat 'dwingende redenen van groot openbaar belang' niet genoemd wordt in dit artikel. Vervolgens hebben we aan de gemeente Rijswijk verteld dat we alleen ontheffing kunnen verlenen voor dit project als zij weten aan te tonen dat een gerechtvaardigde belangen genoemd in artikel 3.3, vierde lid van de Wnb gediend wordt met dit project. Daarbij er ook op gewezen dat de bewijslast bij hen ligt. Van 'eigen vlees keuren' is derhalve geen sprake.

Wijziging ten opzichte van ontwerpbeschikking

Naar aanleiding van de zienswijze van Natuurlijk Delfland zijn aanvullingen gevraagd aan Tauw B.V. om op de punten genoemd in punt 1 tot en met 4 van deze zienswijze. Naar aanleiding hiervan zijn de volgende paragrafen van onderhavig besluit aangepast: geen andere bevredigende oplossing, de belangonderbouwing en de Staat van instandhouding.

Zienswijzen

De ontwerpbeschikking heeft ter inzage gelegen van 4 april 2025 tot en met 15 mei 2025. Er zijn twee zienswijzen ingebracht. Naar aanleiding hiervan zijn de volgende zienswijzen binnen de termijn ingebracht:

Zienswijze Rijswijk Buiten

Op 14 mei 2025 hebben wij van Rijswijk Buiten een zienswijze ontvangen met het verzoek de ontheffingstermijn aan te passen. Dit gezien de tijd die reeks verstreken is vanaf het moment van het indienen van de aanvraag en de beslissing. Het verzoek is de geldigheidstermijn van de beschikking aan te passen naar 21 december 2035.

Over de zienswijze merken wij het volgende op:

De beschikking is, in verband met de monitoringsverplichting, echter geldig tot en met 2038. Gezien bovenstaande hebben wij deze aangepast naar 2040 om te borgen dat de monitoringsverplichting binnen de geldigheid van de beschikking valt.

Wijziging ten opzichte van ontwerpbeschikking

De geldigheid van de beschikking is aangepast naar 2040.

Zienswijze Natuurlijk Delfland

Op 15 mei 2025 hebben wij een zienswijze ontvangen van Natuurlijk Delfland. Deze zienswijze ziet op het aspect 'geen andere bevredigende oplossing', de 'ontheffingsgrondslag', 'geen verslechtering van de staat van instandhouding' en de 'watervleermuis'. Op 12 juni 2025 hebben

Over de zienswijze merken wij het volgende op:

Op 12 juni 2025 hebben wij de ingebrachte zienswijze verstuurd aan de Gemeente Rijswijk en Tauw B.V. Wij hebben de gemeente Rijswijk en Tauw b.v. zes weken de tijd gegeven om op de zienswijze van Natuurlijk Delfland te reageren. Op 24 juli 2025 hebben wij een inhoudelijke reactie ontvangen op de zienswijze. Op 24 juli 2025 hebben wij tevens een mail ontvangen van de gemeente Rijswijk dat de gemeente en KNNV Natuurlijk Delfland

overeenstemming hebben bereikt over de gebiedsontwikkeling RijswijkBuiten/Pasgeld.

In het gesprek is overeenstemming bereikt over een minnelijke oplossing. Deze zal nog worden vastgelegd in een vaststellingsovereenkomst tussen de gemeente Rijswijk en KNNV Natuurlijk Delfland. De overeenkomst is dat KNNV Natuurlijk Delfland geen beroep zal instellen tegen de beschikking. Door de gemeente Rijswijk is ook aangegeven dat hetgeen in de te vast te stellen vaststellingsovereenkomst niet afwijkt van hetgeen dat is aangeleverd bij Omgevingsdienst Haaglanden.

Op 30 juli 2025 is er door de ODH met zowel KNNV Natuurlijk Delfland als de gemeente Rijswijk telefonisch contact opgenomen ter bevestiging van hetgeen dat is aangegeven in de mail. Hierbij is door beide partijen bevestigd wat is aangegeven in de mail.

De zienswijze zullen wij derhalve niet verder inhoudelijk behandelen.

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag is getoetst aan de artikelen 3.1, 3.3, 3.5 en 3.8 van de Wnb en de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland.

De ransuil is van nature in Nederland in het wild levende vogel en beschermd op grond van artikel 1 van de Vogelrichtlijn.

Op grond van artikel 3.1, tweede lid, van de Wnb is het verboden opzettelijk nesten, rustplaatsen en eieren van de ransuil te beschadigen, vernielen of weg te nemen.

De watervleermuis is een van nature in Nederland in het wild levend dier van soorten genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn. De watervleermuis is tevens opgenomen in bijlage II bij het Verdrag van Bern.

Op grond van artikel 3.5, tweede en vierde lid, van de Wnb is het verboden:

- de watervleermuis opzettelijk te verstoren;
- voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de watervleermuis te beschadigen of te vernielen.

Op grond van artikel 3.3, vierde lid en artikel 3.8, vijfde lid, van de Wnb wordt een ontheffing slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing bestaat;
- de ontheffing nodig is omdat één van de belangen genoemd in artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, en artikel 3.8, vijfde lid, aanhef onder b, van de Wnb aan de orde is; en
- de maatregelen niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding respectievelijk er geen afbreuk wordt gedaan aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Beoordeling

Aanvraag

De gemeente Rijswijk is voornemens om nieuwbouw te realiseren in Pasgeld te Rijswijk. Pasgeld kan verdeeld worden in drie delen; Pasgeld West Noord (De Schoffel), Pasgeld West Zuid en Pasgeld Oost. Pasgeld West Noord en Pasgeld West Zuid (hierna samen: Pasgeld West) worden omringd door de Lange Kleiweg, de Laan van het Haantje, het spoor en sportvelden van de hockeyclub. Pasgeld Oost ligt ten noordoosten van de Lange Kleiweg, gelegen tussen de lintbebouwing aan het Jaagpad en het bedrijventerrein van TNO.

In Pasgeld West worden duizend woningen gerealiseerd. Ongeveer de helft van de woningen bestaat uit eengezinswoningen en de andere helft uit appartementen. Circa 315 woningen (33%) worden gerealiseerd in de sociale huur-, middeldure huur- en bereikbare koopsegment. Deze aantallen kunnen nog gaan afwijken in verband met de meerjarige looptijd. Daarnaast worden er een basisschool, kinderopvang en sportzaal of sporthal gerealiseerd. De tuinvereniging De Schoffel blijft grotendeels bestaan. Aan de noordoostzijde, langs de Lange Kleiweg, worden voor deze ontwikkeling enkele tuinhuisjes gesloopt, wordt de grond gesaneerd en wordt de groenstrook (met vast nest- en rustplaats van de ransuil) verwijderd. Hier wordt een nieuwe watergang gegraven en groenstrook gerealiseerd. Werkzaamheden met een effect op de ransuil worden na het broedseizoen uitgevoerd. Er wordt tevens voorbelasting aangebracht en het gebied wordt bouwrijp gemaakt. Er wordt in verschillende fasen gewerkt. In de diverse deelgebieden rondom De Schoffel wordt tussen 2026 en 2030 gestart met de bouw. Elke fase neemt circa 1 à 2 jaar in beslag.

Vanwege de lange doorlooptijd van het project en rekening houdend met eventuele vertragingen, wordt een ontheffingsperiode gevraagd tot en met 31 december 2033.

Overtreding verbodsbepaling(en)

Om te bepalen of sprake is van overtreding van de Wnb heeft in meerdere jaren nader onderzoek plaatsgevonden naar de aanwezigheid van de ransuil en de watervleermuis binnen het plangebied.

Ransuil

In 2017 heeft het eerste soortgericht onderzoek plaatsgevonden in Pasgeld West conform de BMP-methode van Sovon. Hierbij zijn drie bezoeken in de periode van maart tot en met juli uitgevoerd. Voorafgaand aan het onderzoek is, toen de bomen nog niet in blad stonden, een nestenkartering gemaakt omdat de ransuil vaak gebruik maakt van (oude) nesten van de ekster of de kraai. Tijdens dit onderzoek zijn geen nestplaatsen vastgesteld in het plangebied. Wel zijn er waarnemingen gedaan van ransuilen in het plangebied en kon geconcludeerd worden dat er waarschijnlijk een nestplaats aanwezig is in het nabijgelegen Wilhelminapark. In De Schoffel is een mogelijke winterroestboom aanwezig vanwege braakballen onder de boom.

In 2021 is opnieuw onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van de ransuil in De Schoffel conform de telrichtlijnen van Sovon. Verspreid over de periode van 20 februari tot en met juli zijn drie veldbezoeken gebracht. Hierbij werden tevens baltsgeluiden afgespeeld om een reactie uit te lokken, is gelet op sporen en de roep van bedelende jongen. Tijdens het onderzoek is één nestlocatie vastgesteld van de ransuil in de groenstrook aan de noordoostzijde in De Schoffel. Daarnaast zijn diverse elementen in de directe omgeving onderdeel van het leefgebied. Zo wordt er in meerdere omliggende bomen gebaltst en gerust. Zie appendix I voor de exacte locaties.

In het najaar van 2021 is onderzoek gedaan naar winterroestplaatsen van de ransuil conform de 'handleiding slaapplaatsstellingen ransuil' van Sovon in De Schoffel, langs de Lange Kleiweg en een deel van het Wilhelminapark en Elsenburgerbos. Het veldbezoek heeft op 30 november plaatsgevonden. Hierbij is in de groenstrook in De Schoffel een winterroestplaats vastgesteld van één tot twee individuen op circa 75 meter ten zuidoosten van de reeds vastgestelde nestplaats. Zie appendix I voor de exacte locaties.

Op 1 en 2 maart 2022 is overdag een potentie-inschatting gemaakt, waarbij onderzocht is waar zich potentieel alternatief leefgebied bevindt buiten De Schoffel. In deze periode stonden de bomen nog niet in blad, waardoor potentiële nesten voor de ransuil in kaart zijn gebracht. Ook zijn potentiële winterroestplaatsen, bestaande uit geschikte (wintergroene) groenstructuren, in kaart gebracht. Vervolgens is middels drie veldbezoeken in de broedperiode (8 maart en 14 maart, 26 april en 1 juni 2022) en twee veldbezoeken in de roestperiode (24 november en 1 december 2022) onderzocht of deze potentiële alternatieven reeds gebruikt worden door de ransuil. Het bezoek op 8 maart is de helft van het plangebied onderzocht en op 14 maart is de andere helft onderzocht, dit wordt samen geteld als één bezoek. Hierbij is het plangebied De Schoffel meegenomen. Tijdens dit onderzoek zijn

de meeste waarnemingen gedaan van de ransuil op de reeds bekende nest- en winterroestplaats in De Schoffel. Buiten De Schoffel zijn onder een kraaiennest (verse) braakballen aangetroffen van de ransuil in het Wilhelminapark.

Met de beschreven onderzoeksinspanning is voldoende aannemelijk gemaakt dat de functies van het plangebied voor de ransuil in kaart zijn gebracht. Hiermee zijn wij van mening dat de onderzoeksinspanning voldoende is geweest.

De groene gebieden in het plangebied als ook de omliggende gebieden Wilhelminapark, het TNO-terrein, het Elsenburgerbos en het Slagenlandschap worden vermoedelijk gebruikt als foerageergebied en zijn aangemerkt als essentieel voor één tot twee paartjes van de ransuil. Met de geplande kap- en nieuwbouwwerkzaamheden gaan de nest- en winterroestplaats en de rustplaatsen in De Schoffel en 7.1 hectare van het essentiële foerageergebied verloren en wordt de verbodsbepaling zoals bedoeld in artikel 3.1, tweede lid, van de Wnb overtreden.

Watervleermuis

In 2017 heeft het eerste soortgericht onderzoek naar vleermuizen plaatsgevonden. Dit onderzoek was niet specifiek gericht op de watervleermuis. Er zijn drie veldbezoeken, gericht op vleermuizen, uitgevoerd in tuin- en recreatiepark De Schoffel. In De Schoffel staan op één plek enkele schietwilgen met één spechtengat en is één stenen gebouw aanwezig welke mogelijk geschikt zijn als verblijfplaatsen voor vleermuizen. Er is één overvliegende watervleermuis waargenomen ten zuiden van De Schoffel, echter zijn er tijdens het onderzoek geen beschermde elementen van vleermuizen aangetroffen.

In 2021 zijn vier veldbezoeken uitgevoerd. Ook dit onderzoek was niet gericht op de watervleermuis. In september 2021 werden drie watervleermuizen waargenomen over de met riet begroeide watergangen. De aanwezigheid van de watervleermuis werd in eerste instantie niet verwacht omdat de watervleermuis slechts één enkele keer was waargenomen tijdens het onderzoek in 2017. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat door de aangepaste verlichting op de sportvelden ten noordwesten van De Schoffel de watervleermuizen een andere vliegroute zijn gaan gebruiken. Echter, omdat de onderzoeken van 2017 en 2021 niet voldoen aan het Vleermuisprotocol (2017 en 2021) ten aanzien van de watervleermuis, kunnen hier geen verdere conclusies uit getrokken worden.

In 2022 is onderzoek uitgevoerd naar vliegroutes van de watervleermuis, waarbij is onderzocht of de watervleermuis onder andere De Schoffel gebruikt als verbinding tussen het Wilhelminapark en het Elsenburgerbos. Er zijn drie veldbezoeken uitgevoerd waarvan het eerste en tweede veldbezoek in de kraamperiode. Het eerste veldbezoek betrof een ochtendbezoek, maar was slechts twee uur voor zonsopkomst gestart in plaats van drie uur voor zonsopkomst. Omdat er een extra veldbezoek is uitgevoerd, wordt hiermee nog steeds voldaan aan de richtlijnen uit het Vleermuisprotocol 2021 ten aanzien van vliegroutes van de watervleermuis. Er is tijdens het onderzoek gepost op logische punten waar potentiële vliegroutes aanwezig konden zijn. Op basis van dit onderzoek en de gedane waarnemingen wordt verwacht dat de watervleermuizen verblijfplaatsen hebben in het Wilhelminapark, omdat de eerste waarnemingen relatief kort na zonsondergang zijn waargenomen welke zich vanuit het Wilhelminapark naar het Elsenburgerbos, het TNO-terrein of in het Wilhelminapark zelf verplaatsten om te foerageren.

Met de beschreven onderzoeksinspanning is voldoende aannemelijk gemaakt dat de functies van het plangebied voor de watervleermuis in kaart zijn gebracht. Hiermee zijn wij van mening dat de onderzoeksinspanning voldoende is geweest.

De watervleermuis is in het plangebied aangetroffen. Er zijn twee essentiële vliegroutes van de watervleermuis aangetroffen. Eén vliegroute bevindt zich aan de noordwestzijde van de sportvelden en loopt van het Wilhelminapark naar het Elsenburgerbos. Deze vliegroute bevat een watergang van circa 2,5 tot 5,5 meter breed en

er zijn bomenrijen aanwezig. De tweede vliegroute bevindt zich aan de noordwestzijde van De Schoffel en loopt van het Wilhelminapark naar het TNO-terrein. Hier bevindt zich een watergang van circa 6 tot 8,5 meter breed. Nabij het spoor zijn twee bomen aanwezig en ter hoogte van de parkeerplaats van De Schoffel staan enkele (hoge) bomen. Het grootste gedeelte van deze vliegroute is echter onbegroeid. De (hoge) bomen langs de Lange Kleiweg aan de noordoostzijde van het plangebied dienen daarbij als hop-over voor watervleermuizen, waarbij de watervleermuizen hoog de Lange Kleiweg oversteken. Op deze vliegroutes zijn circa twintig watervleermuizen tijdens drie veldbezoeken waargenomen. Verder worden alle hoge bomen langs de Lange Kleiweg bestempeld als essentieel omdat de watervleermuis ook diffuus de straat oversteken en daarbij de bomen gebruiken. Zie appendix V voor de exacte locaties.

Met de geplande werkzaamheden wordt de vliegroute aan de noordwestzijde van De Schoffel aangetast. Een gedeelte van de groenstructuur bij De Schoffel zal verdwijnen en mogelijk worden ook enkele bomen langs de Lange Kleiweg verwijderd voor het realiseren van inritten tussen Pasgeld West en Pasgeld Oost. Hiervan is de exacte locatie(s) nog niet bekend. Met het aantasten van een gedeelte van de essentiële vliegroute worden individuen opzettelijk verstoord. Daarnaast kan niet uitgesloten worden dat, door het aantasten van de vliegroutes, de functionaliteit van verblijfplaatsen in de omgeving wordt verminderd of vernietigd. Om die reden wordt er zekerheidshalve vanuit gegaan, dat naast het overtreden van de verbodsbepaling artikel 3.5, tweede (verstoren), tevens artikel 3.5, vierde lid (vernietigen en beschadigen van verblijfplaatsen), van de Wnb wordt overtreden.

Voorgestelde maatregelen

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de ransuil en de watervleermuis tot een minimum te beperken, worden maatregelen voorgesteld zoals beschreven in 'Activiteitenplan Pasgeld en De Schoffel in Rijswijk' van 31 juli 2023 en de aanvullende gegevens van 19 april en 29 november 2024. Deze maatregelen zien onder andere op uitvoeren van de werkzaamheden met een effect op de ransuil en de watervleermuis buiten de kwetsbare broedperiode van de ransuil en de actieve periode van de watervleermuis en het treffen van mitigerende en compenserende maatregelen. De uitvoering van deze maatregelen wordt geborgd door voorschrift 5. De werkzaamheden worden uitgevoerd onder begeleiding van een ecologisch deskundige met kennis van de ransuil en de watervleermuis.

Geen andere bevredigende oplossing

Met onderhevig plan wordt een ecologische structuur aangelegd. Op basis van de reeds aanwezige kwaliteiten, potentiële natuurwaarden van het gebied, alsook de (noodzakelijke) ecologische samenhang is voor Pasgeld een groenblauw raamwerk vastgesteld. Hierbij is de nadruk gelegd op de leefgebiedsfuncties van de natuurtypen voor iconsoorten van de Provincie Zuid-Holland. Pasgeld heeft met het Elsenburgerbos, het Slagenlandschap, de drassige Driehoek en de volkstuincomplexen De Schoffel, Lommerijck en De Volle Grond, een overwegend groen karakter. Daarnaast bevinden zich in de directe omgeving het Wilhelminapark, de Vliet en het groen van de Rijswijkse Golfclub. Het gebied vormt in samenhang met deze groengebieden een groenblauwe buffer tussen Rijswijk en Delft. De kwaliteit van de natuur in het plangebied is hier momenteel echter nog laag en kan verbeterd worden. De lokale staat van instandhouding is per doelsoort onderbouwd in de aanvullende informatie van 28 november 2024.

Door het gemeentebestuur is besloten om in het kader van een integrale gebiedsontwikkeling in te zetten op en te investeren in de bescherming en versterking van de gemeentelijke ecologische structuur. Op basis van de reeds aanwezige kwaliteiten, potentiële natuurwaarden van het gebied, alsook de (noodzakelijke) ecologische samenhang is voor Pasgeld een groenblauw raamwerk vastgesteld. Met het raamwerk wordt voorzien in een ecologische structuur die robuust genoeg is om biodiversiteit te behouden, te ontwikkelen en versterken, zie 'Ecologische structuur Pasgeld Rijswijk – Visie voor natuur en landschap in de driehoek Pasgeld' en 'uitwerking ecologische structuur Pasgeld'. De ecologische structuur borgt de biodiversiteits- en ecologisch-landschappelijke doelstelling en laat daarnaast ruimte voor de andere voorziene en noodzakelijk geachte

ruimtelijke ontwikkelingen, in dit geval woningbouw. Het voorgaande is planologisch-juridisch vastgelegd met de vaststelling van het bestemmingsplannen Pasgeld-west op 21 september 2023 en Pasgeld-Oost 12 december 2023.

De nest-, roestplaats en het essentieel foerageergebied van de ransuil liggen buiten ecologische structuur, maar erbuiten. Als reden waarom het foerageergebied en de nest- en roestplaats van de ransuil niet behouden kunnen worden, zijn de volgende redenen gegeven:

- Als eerste reden is aangegeven dat de nog niet aanwezigheid van deze functies van de ransuil niet in beeld ten tijde van het door de raad vaststellen van de ecologische structuur. Dit achten wij onvoldoende onderbouwd, aangezien in het rapport 'Ecologische structuur Pasgeld Rijswijk' van 21 april 2021 staat aangegeven dat nader onderzoek naar onder andere de ransuil uitgevoerd moet worden om de aanwezigheid uit te sluiten.
- Als tweede reden wordt aangegeven dat het behouden van de nestplaats, de roestplaats, en het foerageergebied in plaats van een van de andere ecologische structuren geen wenselijk alternatief is, omdat hiermee een belangrijke verbinding, 'de bosloper', uit het groenblauw raamwerk zou vervallen. Aangegeven is dat dit als ecologische verbindingzone een essentiële schakel is binnen de structuur. Het vormt een belangrijke verbindingzone tussen de bos- en parknatuur van het Elsenburgerbos (kerngebied bos- en parknatuur) en de drassige Driehoek (deelkernegebied bos- en parknatuur). Daarnaast passeert het groen van de bosloper stapstenen voor bos- en parknatuur ten oosten van de Lange Kleiweg nabij de Heulweg. En de Lange Kleiweg vormt als onderdeel van de bosloper met haar bomenlanen en groene bermen reeds een belangrijke groene ader door Pasgeld. De bosloper heeft een grotere oppervlakte aan bos- en parknatuur. Binnen de bosloper zijn diverse natuurtypen beoogd, met waterpartijen met natuurvriendelijke oevers, kruidenrijk grasland en opgaand groen met diverse beplanting van inheemse struikvormers en bomen. De bosloper wordt dan ook beter in staat geacht om de beoogde ecologische functie te vervullen dan de groenstrook waarin het nest en de roestplaats aanwezig zijn. Het betreft hier nu vooral opgaand groen met coniferen en populieren, monotoon grasland en velden met reuzenberenklauwen. Dit heeft minder ecologische waarde dan het natuurlijk geheel dat de bosloper zal bieden. De huidige bosschage waar de ransuil nestelt en roest sluit niet of nauwelijks aan op verbindende elementen in de omgeving. Dat is ook de reden dat de bebouwing die aanvankelijk in de bosloper geprojecteerd was, geschrapt is. De ontwikkeling van Pasgeld-oost is als gevolg daarvan van circa 200 naar maximaal 110 woningen teruggebracht samen met een verkleining van het te bebouwen gebied. Planologisch-juridisch is dit ook geborgd in de inmiddels vigerende bestemmingsplannen Pasgeld-West en Pasgeld-Oost. De bosloper is in het bestemmingsplan Pasgeld-West, zoals voornoemd, bestemd als Groen met landschappelijke, ecologische en recreatieve waarden. En de omvang van het plangebied van Pasgeld-oost is dienovereenkomstig aangepast.
- In de derde plaats omdat het uitbreiden van de ecologische structuur met de nestplaats, de roestplaats en essentieel foerageergebied geen financieel haalbaar alternatief is. De kosten voor de realisatie van de ecologische structuur zijn zonder uitbreiding met de functies van de ransuil, al zodanig hoog dat dit een flinke kostenpost is. De kosten die veroorzaakt worden door enerzijds extra areaal waar maatregelen getroffen moeten worden en anderzijds door de derving van inkomsten, die de realisatie van ecologische structuur mede moeten dragen zouden het deficit van pasgeld-West van circa 7 miljoen euro vergroten, namelijk circa 10 miljoen euro. De verdere toename van het tekort heeft als gevolg dat de businesscase niet meer sluitend is te maken. In dit licht en het licht van de steeds verder verslechterende financiële situatie voor gemeentes in algemene zin en ook voor de gemeente Rijswijk, zal de gewenste en voorgenomen realisatie van de ecologische structuur opnieuw tegen het licht gehouden moeten worden en mogelijk zelfs niet (volledig) gerealiseerd worden. Daarmee zou er geen benodigde oplossing komen voor de onder druk staande gunstige staat van instandhouding van diverse doelsoorten. De doelsoorten zijn benoemd en uitgeschreven onder de belangenonderbouwing.

Wat betreft de werkzaamheden worden alle overige mogelijke mitigerende en compenserende uitvoeringsmaatregelen getroffen om effecten op de ransuil en de watervleermuis verminderen, hetgeen wordt opgenomen en geborgd in een ecologisch werkprotocol. Zo wordt er onder andere rekening gehouden met de kwetsbare broed- en roestperiode van de ransuil en worden alternatieve nestplaatsen aangeboden. Met betrekking tot de watervleermuis is geen specifieke planning noodzakelijk omdat de watergang waar de vliegroute zich bevindt behouden blijft en het verlichtingsplan wordt afgestemd op de watervleermuis.

Belangenonderbouwing

Met betrekking tot de ransuil is ontheffing aangevraagd op grond van het belang:

- 'ter bescherming van flora of fauna', zoals genoemd in artikel 3.3, vierde lid, aanhef en onder b, sub 4, van de Wnb.

Met betrekking tot de watervleermuis is ontheffing aangevraagd op grond van de belangen:

- 'in het belang van de bescherming van de wilde flora of fauna, of in het belang van de instandhouding van de natuurlijke habitats' zoals genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, aanhef en onder b, sub 1, van de Wnb;
- 'in het belang de volksgezondheid of de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten', zoals genoemd in artikel 3.8, vijfde lid, aanhef en onder b, sub 3, van de Wnb.

Belang bescherming (wilde) flora en fauna

Door uitvoering van de beoogde ontwikkeling kan de gemeente Rijswijk haar voorgenomen ecologische structuur realiseren. De ecologische structuur van de gemeente Rijswijk voorziet in het aanbrengen en versterken van natuurlijke verbindingen tussen verschillende leefgebieden. Hierbij moet gedacht worden aan het volgende:

- het realiseren van mantel en zoomvegetaties;
- het inzaaien van gazons met inheemse bloemrijke zaadmengsels en het toepassen van sinusbeheer;
- het realiseren van natuurvriendelijke oevers in watergangen en sloten;
- het realiseren van houtrillen en stobben;
- het verbeteren van de waterkwaliteit in wateren in het Elsenburgerbos;
- het weren van bezoekers buiten gebaande paden;
- het stimuleren van de aanwezigheid van dood hout;
- het realiseren van visvrije poelen;
- het aanpassen van intensief maaibeheer naar extensief maaibeheer;
- het realiseren van structuurrijke vegetaties langs fietspaden en bomenrijen;
- het opheffen van barrièrewerking voor grondgebonden dieren en aquatische flora en fauna;
- het realiseren van groene of bruine daken op bestaande gebouwen;
- het realiseren van groenblauwe hoofdverbindingen tussen Pasgeld-Oost en het Wilhelminapark.

Daarnaast worden de nieuwe wijken natuurinclusief gebouwd waarbij gedacht moet worden aan de volgende maatregelen:

- het realiseren van groenblauwe corridors in woonwijken die aansluiting vinden op de kerngebieden van bos- en parknatuur (Bosloper en Parkloper);
- het realiseren van stapstenen voor diverse soorten binnen de woonwijken;
- het plaatsen van minimaal 350 voorzieningen voor zowel vleermuizen als gierzwaluwen als huismussen ingebouwd in de nieuwe woningen.

De maatregelen ten aanzien van de ecologische structuur zijn vastgelegd in de visie 'Ecologische structuur Pasgeld Rijswijk' (Tauw B.V., 2021). In deze visie en het activiteitenplan zijn doelsoorten opgenomen welke zijn aangewezen

per natuurtype. Deze natuurtype zijn water en moerasnatuur, bos en parknatuur en stadsnatuur. Voor elk van deze natuurtype zijn drie doelsoorten aangewezen die representatief zijn voor dit natuurtype en waarbij meerdere soorten mee kunnen liften. Hieronder worden voor de drie natuurtype en bijbehorende doelsoorten beknopt benoemd wat de te verwachten positieve effecten zijn bij realisatie van de ecologische structuur.

Voor het natuurtype water en moerasnatuur zijn de bittervoorn, de gewone dotterbloem en de argusvlinder aangewezen. Er zijn in de afgelopen tien jaar geen waarnemingen bekend van de bittervoorn in het Wilhelminapark en het Elsenburgerbos, de gewone dotterbloem is waargenomen in het Wilhelminapark en de argusvlinder wordt incidenteel waargenomen in pasgeld en omgeving. Door de realisatie van onder andere natuurvriendelijke oevers, watergangen, het verbeteren van de waterkwaliteit, aanpassing van het maaibeleef en ontwikkeling van bloemrijk grasland is de verwachting dat de bittervoorn het plangebied binnentrekt, er veel extra groeiplaatsen ontstaan waar gewone dotterbloemen zich kunnen vestigen en uitbreiden en er geschikt leefgebied wordt aangeboden voor de argusvlinder. Het is de verwachting dat er een positief effect ontstaat op de lokale staat van instandhouding van deze soorten. De voorgestelde maatregelen komen ook in grote lijnen overeen zoals in projectvoorstellen voor de Zuid-Hollandse iconsoorten is voorgesteld (Van den Boogaard, 2019).

Voor het natuurtype bos en parknatuur zijn de nachtegaal, wilde hyacint en de ransuil aangewezen. De nachtegaal is waargenomen in het Wilhelminapark, de TNO-locatie en het Elsenburgerbos, het gaat om zes broedparen in 10 jaar tijd. De landelijke staat van instandhouding van de nachtegaal is 'zeer ongunstig' (Sovon, 2024). Door het creëren van mantel-zoomvegetaties in het Elsenburgerbos, de realisatie van struwelen in het sportpark Elsenburg, pasgeld-Oost en pasgeld-West is de verwachting dat er een positief effect ontstaat op de lokale staat van instandhouding. De wilde hyacint komt verspreid voor in en om Pasgeld. Door het vergroten van biodiversiteit door het aanpassen van het maaibeleef (van intensief naar extensief) en het realiseren van bloemrijke graslanden met open plaatsen die voldoen aan het habitat van de wilde hyacint is de verwachting dat er een positief effect ontstaat op de lokale staat van instandhouding. Door de realisatie van de ecologische structuur wordt er een toename verwacht van de lokale verspreiding van de ransuil, inclusief een betere reproductie. Gezien de territoria grootte van de ransuil en de ecologische structuur wordt niet verwacht dat er een grote toename zal zijn in het aantal broedparen, mogelijk één broedpaar. Dit tezamen met de mogelijke hogere reproductie is aangegeven dat de verwachting is dat de lokale populatie zal stijgen.

Voor het natuurtype stadsnatuur zijn de huismus, weidehommel en egel aangewezen. De huismus is aanwezig in het gebied en de landelijke staat van instandhouding van huismus is zeer ongunstig (Sovon, 2024). De weidehommel en de egel zijn waargenomen in het Wilhelminapark en het Elsenburgerbos. Door de realisatie van de ecologische structuur, en voor wat betreft de huismus het natuurvriendelijk bouwen, wordt verwacht dat er positieve effecten ontstaan op de lokale staat van instandhouding. Voor wat betreft de egel en de weidehommel komen de voorgestelde maatregelen ook in grote lijnen overeen zoals in projectvoorstellen voor de Zuid-Hollandse iconsoorten is voorgesteld (Van den Boogaard, 2019).

Om te borgen dat de ecologische structuur wordt gerealiseerd zoals is vastgelegd en de gebouwen natuurinclusief worden gerealiseerd zijn de projectontwikkelaars verplicht om alle maatregelen in te tekenen op de juiste plek in de plattegronden en de gevelaanzichten. Dit wordt opgenomen in de te sluiten realisatie-overeenkomsten. Tevens wordt in de koopcontracten een verplichting opgenomen om het beheer en onderhoud te regelen voor de voorzieningen die in de woningen zijn gerealiseerd.

Dwingende redenen van groot openbaar belang

Het woningtekort in Nederland is een belangrijk maatschappelijk thema. Volgens de Primos-prognose betrof in 2023 het woningtekort in Nederland ruim 390.000 woningen, waarvan ruim 94.000 in de provincie Zuid-Holland. Zuid-Holland heeft de ambitie om tussen 2022 en 2023 maar liefst 250.000 woningen te bouwen.

Ook in de gemeente Rijswijk is sprake van een hoge druk op de woningmarkt en knelpunten bij doorstroming. In de Woonvisie 2015 – 2025 van de gemeente Rijswijk wordt aangegeven dat er tot 2030 nog een aanzienlijke nieuwbouwopgave ligt van enkele duizenden woningen. Met de nieuwbouw van circa 1.100 energiezuinige woningen in Pasgeld West en Oost, wordt bijgedragen aan het terugdringen van het woningtekort.

Concluderend

Gelet op het voorgaande zijn wij van oordeel dat de genoemde belangen voldoende zijn onderbouwd om de negatieve effecten op de ransuil en de watervleermuis, welke als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, te rechtvaardigen.

Staat van instandhouding

Ransuil

Als gevolg van de werkzaamheden gaat één nestplaats, één winterroestplaats, rustplaatsen en 7.1 hectare aan essentieel foerageergebied van de ransuil verloren, zie appendix I voor de exacte locaties.

Nestplaats

Er zijn in totaal vijftien nestmanden geplaatst en in de directe omgeving van het plangebied, zie appendix II. Elf nestmanden van het type UK RA 01 zijn in februari 2023 geplaatst en vier nestmanden van een vergelijkbaar type en met afmetingen 41x12cm zijn geplaatst tussen maart en mei 2023. Deze zijn op minimaal tien meter hoogte geplaatst in voor de ransuil geschikte bomen. In de nestmanden is bodemmateriaal gelegd bestaande uit takjes/blaadjes/turf wat van essentieel belang is voor de functionaliteit van deze alternatieve nestplaatsen.

In 2022 heeft tevens een inventarisatie plaatsgevonden naar beschikbare natuurlijke nestplaatsen voor de ransuil in de directe omgeving van het plangebied. Tijdens dit onderzoek zijn 76 nestplaatsen gevonden welke potentieel geschikt zijn als nestplaats voor de ransuil, zie appendix II. In 2016 is er een succesvol broedsel vastgesteld van de ransuil in het Elsenburgerbos, in dit jaar zijn er ook jongen waargenomen in De Schoffel. In 2017 is er een succesvol nest waargenomen in het Wilhelminapark en ter plaatse van de Rijswijkse Golfbaan. In 2020 en 2021 is er één broedpaar vastgesteld in het gebied weergegeven in appendix II. Hoewel de alternatieve nestplaatsen voor de nestplaats in De Schoffel zich bevinden in het Wilhelminapark, nabij de golfbaan en het Elsenburgerbos (waar eerder nestplaatsen zijn waargenomen) achten wij deze alternatieve nestplaatsen als geschikt alternatief voor hetgeen dat verloren gaat. Het is aannemelijk dat deze gebieden reeds gebruikt worden door de ransuilen in De Schoffel als foerageergebied. Daarnaast blijkt dat het gebied in voldoende leefgebied voorziet voor twee broedparen. Het is tevens aannemelijk dat er in deze gebieden geschikte rustplaatsen aanwezig zijn voor de ransuil. Hiermee worden er gedurende en na de werkzaamheden voldoende uitwijkmogelijkheden aangeboden.

Winterroestplaats

In 2022 heeft er een onderzoek plaatsgevonden naar de aanwezigheid van alternatieve winterroestplaatsen. Het onderzoeksgebied betreft het Wilhelminapark, het Elsenburgerbos en de golfbaan. Er zijn in totaal 53 alternatieve locaties welke de ransuil kan gebruiken als roestplaats, zie appendix III voor de exacte locaties. In het Wilhelminapark zijn vooral in het zuidelijke deel meerdere wintergroene coniferen (taxussen), dichtbegroeide bomen met klimop en dichte bosjes aanwezig. In het Elsenburgerbos zijn verschillende bosjes met zwarte dennen, waarvan een deel dichtbegroeid met klimop. Een deel van deze dennenbosjes wordt ook gebruikt door een kolonie van de blauwe reiger waardoor deze mogelijk minder geschikt zijn voor de ransuil (gezien de hoge dichtheid van de nesten van de blauwe reiger). In de bosschages langs de A13 zijn ook nog enkele groepjes zwarte dennen aanwezig

die in gebruik kunnen worden genomen als roestplaats. Van deze 53 alternatieve locaties zijn er 15 welke een geschikt alternatief bieden voor hetgeen dat verloren gaat, de overige zijn als suboptimaal beoordeeld.

In de te realiseren situatie worden twee alternatieve roestplaatsen gerealiseerd, zoals weergegeven in appendix III. Op een eiland ten noorden van De Schoffel wordt een nieuwe groenstrook met bomen aangeplant. Minimaal de helft van deze bomen zal wintergroene bomen betreffen zoals dennen en coniferen. Aangegeven wordt dat er tevens meidoorn, sleedoorn en hulst rondom de bomen geplant worden om dichtheid te creëren zodat een geschikte roestplaats geboden wordt voor de ransuil. Bij het inrichten van deze groenstrook wordt de aanplant in drie planrijen geplaatst waarvan de middelste plantenrij voor minimaal de helft uit coniferen en dennen bestaat welke in groepen van minimaal vijf strekkende meter worden geplaatst. De plantmaat is 25 cm welke direct een hoogte hebben van vijf à zes meter. Indien mogelijk worden de bomen vanuit de huidige roestplaats verplaatst naar deze te realiseren groenstrook. Er wordt verder gekozen voor een divers aanbod aan inheemse bomen. Aan de Noordwestkant van het plangebied wordt tevens een gemengde groenstrook aangelegd langs de watergang welke aan dezelfde criteria voldoen zoals hierboven beschreven. Direct na aanplant zal afhankelijk van het type beplanting bewaterd worden en eventueel na de eerste uitloop voedingsstoffen toegediend worden. Deze te realiseren groenstroken worden binnen drie à vier jaar na aanleg functioneel geacht door de initiatiefnemer. Onduidelijk is welk type coniferen of dennen het betreft. Totdat de bomen functioneel zijn bevonden zal jaarlijks door een ter zake kundige ecoloog beoordeeld worden of de bomen goed aanslaan en of aanvullende maatregelen getroffen dienen te worden. Een conifeer groeit gemiddeld tussen de 15 en 60 centimeter per jaar, dit hangt af van het type conifeer en de omstandigheden. Ook de groeisnelheid van dennen variëren sterk per soort, dit is gemiddeld tussen de 5 en 70 centimeter per jaar. De verwachting dat de aan te planten coniferen en dennen functioneel zijn over drie à vier jaar achten wij niet realistisch. Gezien er reeds voldoende geschikte alternatieve in de directe omgeving van het plangebied aanwezig zijn en er in de te realiseren situatie op den duur mogelijk geschikte alternatieve roestplaatsen ontstaan, worden er gedurende en na de werkzaamheden voldoende uitwijkmogelijkheden aangeboden ter compensatie voor hetgeen dat verloren gaat.

Foerageergebied

Naar aanleiding van de werkzaamheden gaat er 7.1 hectare aan essentieel foerageergebied verloren, circa 5.6 hectare weilanden/graslanden (leefgebied veldmuis) en circa 1.5 hectare opgaand groen (leefgebied bosmuis). Op twee locaties in het Wilhelminapark en op één locatie in de Hoekpolder worden deze bestaande foerageergebieden (totaal 6,8 hectare) geoptimaliseerd. In september 2024 zijn alle braakballen onder de nest-, winterroest en rustplaats geraapt. Deze braakballen zijn onderzocht om te bepalen welke soorten in welke percentages het voedsel van de ransuil vormen derhalve op welke prooi-soorten de optimalisatie moet zien. In totaal zijn er 322 schedels/kaken gedetermineerd op soort. 58% van het voedsel betreft de veldmuis, gevolgd door gewone bosmuis (19 %) en aardmuis (15 %). De optimalisatie moet zien op de veldmuis, gewone bosmuis en de aardmuis gezien deze soorten in 92% van het voedsel van de aanwezige ransuilen voorzien. Afname van ransuilen kan gelinkt worden aan afname van muizen door te intensief beheer van boerenland (Sovon, 2015).

In appendix IV zijn de te treffen maatregelen en de locaties weergegeven. Zo worden er takkenrillen geplaatst waarbij spontane verwildering wordt toegestaan, inheemse mantelzoomvegetatie ingezaaid, besdragende inheemse struiken aangeplant en wordt het maaibeheer voor open terreindelen aangepast naar Sinusbeheer (wat betekent dat er twee keer per jaar wordt gemaaid en het maaisel wordt afgevoerd). Per maaibeurt blijft ca. 40% van de vegetatie staan en er wordt gewerkt met slingerende maaipaden, zogenaamde sinuspaden. Een extensief beheer van graslanden is gunstig voor veldmuispopulaties, door maaibeheer neemt de beschikbaarheid van veldmuizen toe. In de zoomvegetatie zijn vooral laagblijvende planten inclusief grassen aanwezig, wat ideaal leefgebied is voor de veldmuis. Meer richting de bosrand (mantel) ontstaat geleidelijk meer geschikt leefgebied voor de gewone bosmuis. Aangegeven is dat het huidige essentiële leefgebied wat verloren gaat, 7.1 hectare, suboptimaal leefgebied is voor zowel de veldmuis als de bosmuis. Dit komt omdat het grasland in gebruik is als intensief grasland en natte laagtes aanwezig zijn, voor de bosmuis geldt bovendien dat de soort beplanting in het opgaand

groen niet het optimale habitat vormt van de grote bosmuis. Het areaal waar gazon wordt omgezet naar kruidenrijk grasland betreft circa 5.430 vierkante meter. In een piekjaar kunnen veldmuizen dichtheden bereiken van 1 veldmuis per 7 vierkante meter in kruidenrijk grasland (Zoogdiervereniging, 2024). In appendix IV is weergegeven wat de te verwachten plus is van veldmuizen na uitvoering van de compensatiemaatregelen, dit komt neer op 3108 'extra' muizen per jaar. Het verlies aan circa 1.5 hectare opgaand groen voor de bosmuis, wordt gecompenseerd door de optimalisatie van 1.53 hectare bestaand leefgebied. Door de realisatie van natuurlijk grasland en vegetatieovergangen naar bosranden ontstaat er tevens geschikt habitat voor de aardmuizen. De locaties waar de maatregelen getroffen worden zijn geschikt voor kolonisatie en/of uitbreiding van de veldmuis, de gewone bosmuis en de aardmuis. Hoewel er 7.1 hectare verloren gaat en 6.8 hectare geoptimaliseerd wordt is de verwachting dat het prooiaanbod omhoog gaat gezien de te treffen maatregelen. In de directe omgeving van het plangebied is tevens voldoende geschikt alternatief foerageergebied aanwezig welke reeds gebruikt wordt als foerageergebied door de ransuil, zie appendix III. Gezien slechts een klein deel van het essentiële foerageergebied van de ransuil verloren gaat en het bestaande essentiële foerageergebied op drie plaatsen wordt geoptimaliseerd zijn er voldoende uitwijkmogelijkheden voor hetgeen dat verloren gaat.

Ongeschikt maken

Buiten de kwetsbare broedperiode van de ransuil, welke loopt van 1 maart tot 1 september, en buiten de winterroestperiode, welke loopt van 1 november tot 1 april, wordt de nestplaats en winterroestplaats van de ransuil ongeschikt gemaakt. In het activiteitenplan wordt aangegeven dat de nestplaats buiten de kwetsbare broedperiode ongeschikt gemaakt wordt, welke loopt van half maart tot begin augustus. Uit literatuur blijkt dat de broedtijd van de ransuil van maart tot en met augustus loopt². Uit onderzoek blijkt dat er in augustus tevens jongen worden aangetroffen³. Derhalve hebben wij in de voorschriften opgelegd dat de nestplaats tevens in de maand augustus niet ongeschikt gemaakt mag worden. Aangegeven wordt dat indien een ransuil in het najaar al in de boom roest de betreffende bomenrij langzaam ongeschikt gemaakt wordt door deze gefaseerd te kappen en/of te verplaatsen. Als de ransuil wordt aangetroffen, dient te worden gewacht tot na 1 april met de kap/verplaatsen van de bomen. Het kappen/verplaatsen van de bomen mag pas plaatsvinden nadat de betreffende exemplaren van de ransuil de winterroestplaats uit eigen vrije beweging hebben verlaten. Daarnaast dient in september en oktober, voordat aangevangen kan worden met het kappen/verplaatsen van de bomen, eerst een ecologische controle te worden uitgevoerd om vast te stellen dat de ransuil geen gebruik maakt van de nest-, rust- en roestplaats. Dit hebben wij opgenomen in de voorschriften. Daarmee wordt voorkomen dat individuen worden verwond of gedood.

Cumulatie

Bij de toetsing van de effecten op de staat van instandhouding, hebben wij ook onderzocht of er mogelijk cumulatieve effecten kunnen optreden als gevolg van andere plannen of projecten die in de omgeving van het plangebied uitgevoerd tegelijkertijd uitgevoerd worden welke tevens zien op de Ransuil. Er zijn bij de ODH geen initiatieven bekend waarvoor reeds een ontheffing/vergunning is afgegeven waarin er nestplaatsen van de ransuil verloren gaan in een straal van 10 kilometer van huidig plangebied waarbij de werkzaamheden tegelijkertijd als de aangevraagde activiteit plaatsvinden. In het verleden zijn er twee ontheffingen afgegeven (zaaknummer 00502142 verlopen op 1 januari 2021 en zaaknummer 00495858 verlopen in maart 2020) binnen een straal van 10 kilometer van huidig plangebied. Gezien deze op het moment van schrijven al ruim 4 jaar verlopen zijn is het oordeel dat op basis van de beschikbare informatie geen sprake is van een cumulatief effect.

De staat van instandhouding van de ransuil als broedvogel in Nederland is zeer ongunstig⁴. Rond 1975 waren er bijna geen atlasblokken zonder broedpaar, in 2015 was dit bij 500 atlasblokken het geval. Tussen 1990-2020 is de populatie met 80% afgenomen⁵. Wel lijken de aantallen te stabiliseren. Er wordt geschat dat er tussen de 2200 en 3000 broedparen aanwezig zijn in Nederland. De broedvogeltrend in Zuid-Holland is sterk negatief. Binnen een

³ Zie ook [DRVO2000013001004.pdf](https://drvo.2000013001004.pdf) (natuurtijdschriften.nl).

⁴ <https://stats.sovon.nl/stats/soort/7670>

⁵ [Rap 2022-05 Br-v-in-Nederland-in-2020-kl.pdf](https://rap.2022-05.Br-v-in-Nederland-in-2020-kl.pdf)

straal van 10 kilometer van huidig plangebied is aangegeven dat er 43 territoria van ransuilen bekend zijn, waarvan aangenomen wordt dat in elk territoria een broedpaar aanwezig is en 47 roestplaatsen. De toegenomen predatiedruk op jonge en oude ransuilen door voornamelijk de havik speelt een belangrijke rol in de achteruitgang⁶. Bovendien wordt het agrarisch cultuurlandschap dermate intensief benut dat florerende (veld)muizenpopulaties een uitzondering worden, wat tevens een rol speelt. Ook speelt lokale afname van het aanbod van ekster- en kraaiennesten een rol⁷. Hieruit valt op te maken dat het verlies van nestplaatsen niet direct een verslechtering van de staat van instandhouding hoeft te betekenen omdat dit ook te linken is aan andere factoren. In kaart is gebracht dat er in de omgeving 76 geschikte nestplaatsen zijn, daarnaast zijn er 15 nestmanden aangeboden. Hiermee wordt het verlies van de nestplaats ondervangen.

Gelet op de ongunstige staat van instandhouding dienen zowel de alternatieve nestplaatsen als de alternatieve winterroestplaatsen voor een periode van drie jaar te worden gemonitord. Er dient hiervoor een monitoringsplan ter goedkeuring te worden voorgelegd aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. Dit hebben wij opgenomen in de voorschriften. Ook hebben wij de randvoorwaarden voor deze monitoring in dit voorschrift opgenomen. De monitoring van de alternatieve nestplaatsen en winterroestplaatsen dient te starten vanaf het eerste seizoen dat de huidige nestplaatsen en winterroestplaats niet meer beschikbaar zijn als nestplaats en winterroestplaats voor de ransuilen. Uit de monitoring moet blijken of de ransuil gebruik maakt van de alternatieve nestplaatsen en winterroestplaatsen en of deze alternatieven functioneel zijn. Met de opgelegde monitoring wordt de effectiviteit van de compenserende maatregelen vastgesteld en kunnen, indien nodig, extra maatregelen worden genomen of opgelegd. Met voorgaande maatregelen, aangevuld met het gestelde in de voorschriften, wordt voldoende geborgd dat de ransuil in de omgeving aanwezig blijft. Gezien deze monitoringsverplichting is een langere ontheffingsperiode aangehouden.

Op grond van het vorenstaande zijn wij van mening dat de voorgestelde maatregelen, met inachtneming van de voorschriften, voldoende zijn om negatieve effecten te voorkomen dan wel tot een minimum te beperken en dat de werkzaamheden niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de ransuil.

Watervleermuis

Als gevolg van de werkzaamheden gaat een groenstructuur, welke gebruikt wordt door de watervleermuis als essentiële vliegroute, (gedeeltelijk) verloren. Dit betreft de watergang met deels een bomenrij, aan de noordwestzijde van De Schoffel. Deze vliegroute sluit aan op overige (lijnvormige) elementen, namelijk het Wilhelminapark, de bomenrij langs de Lange Kleiweg en het groen bij het TNO-terrein. Zie ook appendix V. De groenstructuur langs de watergang wordt verwijderd evenals enkele bomen langs de Lange Kleiweg voor het realiseren van een inrit. Hiermee sluiten de groenstructuren tussen het Wilhelminapark en het TNO-terrein minder goed op elkaar aan. Tot slot kan er door het gebruik van bouwverlichting en het realiseren van nieuwe verlichting versturende effecten optreden op de essentiële vliegroute van de watervleermuis.

Tijdelijke maatregelen

Om verstoring tijdens de bouwfase zo veel mogelijk te voorkomen en verzachten, worden de volgende maatregelen voorgeschreven:

- de werkzaamheden vinden gefaseerd plaats vanuit zuidoostelijke richting naar noordwestelijke richting, zoals weergegeven in appendix VII. Hierdoor hebben de groenstroken, zoals weergegeven in appendix VI meer tijd om tot ontwikkeling te komen voordat de nieuwbouwwerkzaamheden aan deze zijde gestart worden. Daarnaast wordt de secundaire groenstrook verhoogd aangelegd waardoor de grondwal tevens lichtverstoring wegneemt op de vliegroute;

⁶ [Ransuil | Sovon Vogelonderzoek](#)

⁷ https://stats.sovon.nl/static/publicaties/Rap_2022-05_Brv-in-Nederland-in-2020-kl.pdf#page=54

- tijdens de werkzaamheden worden bouwhekken langs de vliegroute geplaatst met zichtdichte folie om verstoring door verlichting op de vliegroute te voorkomen;
- in de actieve periode van vleermuizen (globaal april tot en met september) wordt geen verlichting door middel van lichtmasten toegepast om verstoring op de vliegroute te voorkomen.

Permanente maatregelen

De groenstrook langs de watergang wordt een brede groenstrook die vrijuit mag verwilderen. De groenstrook wordt aangeplant met minimaal 50 % naaldbout, dicht struikgewas en/of coniferen. Deze planten laten weinig licht door, waardoor vanuit de woonwijk weinig tot geen licht op de watergang uitstraalt en de vliegroute functioneel blijft voor de watervleermuis. De donkere noordzijde van de groenstrook kan tevens als nieuw geleidend element dienen, waarlangs de watervleermuis zich kan verplaatsen. Om de groenstrook zo snel mogelijk functioneel te laten zijn wordt gebruik gemaakt van grote exemplaren.

De nieuwe groenstrook zal vanaf het spoor tot aan de Lange Kleiweg één geleidend element vormen, waardoor de vliegroute over de watergang wordt versterkt ten opzichte van de huidige situatie. In de huidige situatie is er namelijk geen sprake van een volledige groenstrook langs de watergang. Bij het spoor zelf zal een kleine opening blijven bestaan omdat hier geen maatregelen getroffen kunnen worden vanwege de veiligheid rondom het spoor. Dit vormt echter geen belemmering, want op dit moment steekt de watervleermuis ook het spoor over vanaf het Wilhelminapark richting het plangebied en het daarachter gelegen TNO-terrein.

Tot slot wordt er in de permanente situatie, na het realiseren van de nieuwbouw, rekening gehouden met de lichtsituatie. Zo wordt er binnen 100 meter van de watergang gebruik gemaakt van vleermuisvriendelijke verlichting en, indien nodig, het afstellen van armaturen zodat er geen uitstraling op de watergang plaats kan vinden. In het nog op te stellen lichtplan wordt als eis opgenomen dat de uitstraling van licht op de watergang, niet hoger mag zijn dan 0,5 lux. Met deze maatregelen wordt de bestaande vliegroute voldoende beschermd en kan de watervleermuis te allen tijde gebruik blijven maken van de vliegroute.

De watervleermuis komt verspreid voor in de directe omgeving van het plangebied en op grotere schaal binnen Rijswijk. Op basis van het onderzoek wordt met name verwacht dat de watervleermuis verblijfplaatsen heeft in het Wilhelminapark. In de verdere omgeving zijn kraamverblijfplaatsen van de watervleermuis bekend in Park Overvoorde, Landgoed Te Werve en het Delftse Hout. Door de voorgenomen maatregelen en de inrichting van de ecologische structuur en daarmee het behoud van geschikte migratie- en vliegroutes, is het aannemelijk dat de watervleermuis in de directe omgeving aanwezig blijft.

Op grond van het vorenstaande zijn wij van mening dat de voorgestelde maatregelen, met inachtneming van de voorschriften, voldoende zijn om negatieve effecten te voorkomen dan wel tot een minimum te beperken en dat de werkzaamheden niet leiden tot verslechtering van de staat van instandhouding van de watervleermuis.

Ecologisch werkprotocol

De start van de werkzaamheden dient gemeld te worden bij de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid. De werkzaamheden en de wijze waarop de maatregelen worden uitgevoerd dienen in een ecologisch werkprotocol te worden opgenomen. Dit protocol dient bij het melden van de start van de werkzaamheden meegestuurd te worden. Voorts dient het protocol op de locatie aanwezig te zijn. Hierdoor weten ook de uitvoerders op welke wijze de werkzaamheden zorgvuldig moeten worden uitgevoerd. Wij hebben dit in de voorschriften 1, 2 en 3 vastgelegd.

Samenhangende besluiten

Bij deze beoordeling is uitsluitend gekeken naar mogelijke effecten op de ransuil en de watervleermuis op basis van de aangeleverde informatie. Er kunnen nog andere toestemmingen nodig zijn om de gevraagde activiteit te kunnen uitvoeren, bijvoorbeeld van de gemeente of het waterschap.

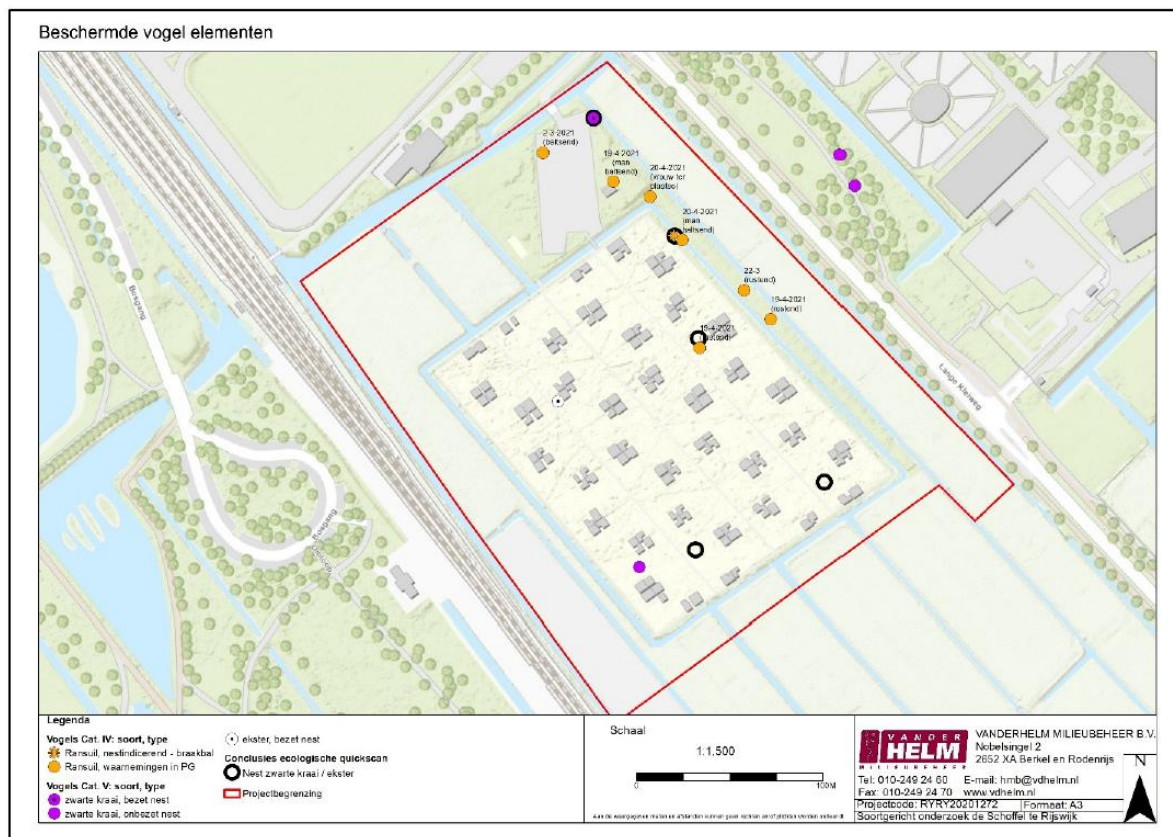

Conclusie

Op grond van het vorenstaande kan de gevraagde ontheffing zoals bedoeld in artikel 3.3, eerste lid, en artikel 3.8, eerste lid, van de Wnb worden verleend.

Appendix I – Locatie nestplaats, rustplaatsen en winterroestplaats ransuil.

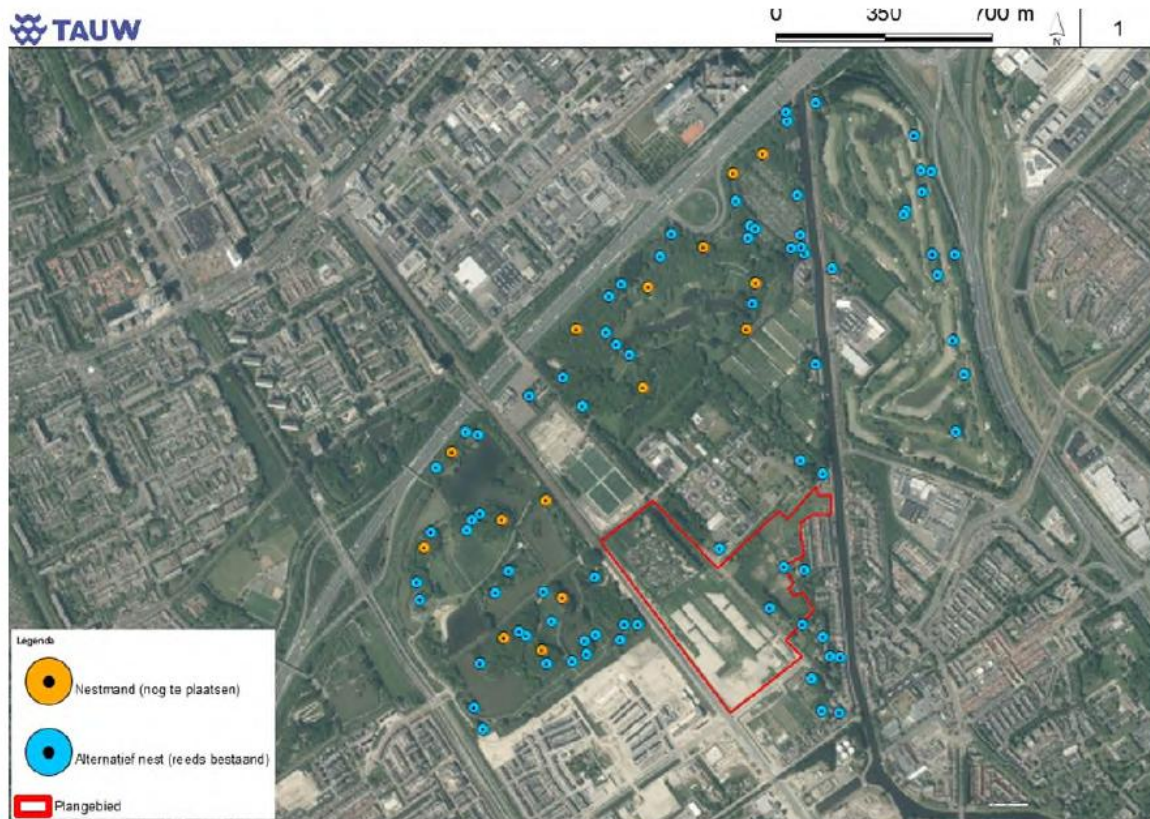
Afbeelding 2: resultaten soortgericht onderzoek naar de ransuil in 2021. De resultaten van onderhavig roestplaatsenonderzoek zijn hierin niet opgenomen.

Afbeelding 5: het projectgebied weergegeven met een rode lijn, de in 2021 vastgestelde broedlocatie weergegeven met een blauwe ster en de vastgestelde roestplaats is weergegeven met een gele ster. Het oranje gebied geeft de essentiële leefomgeving van de ransuil weer binnen de projectbegrenzing, dit is inclusief de ruimte waarbinnen werkzaamheden verstorend kunnen zijn voor de ransuil.

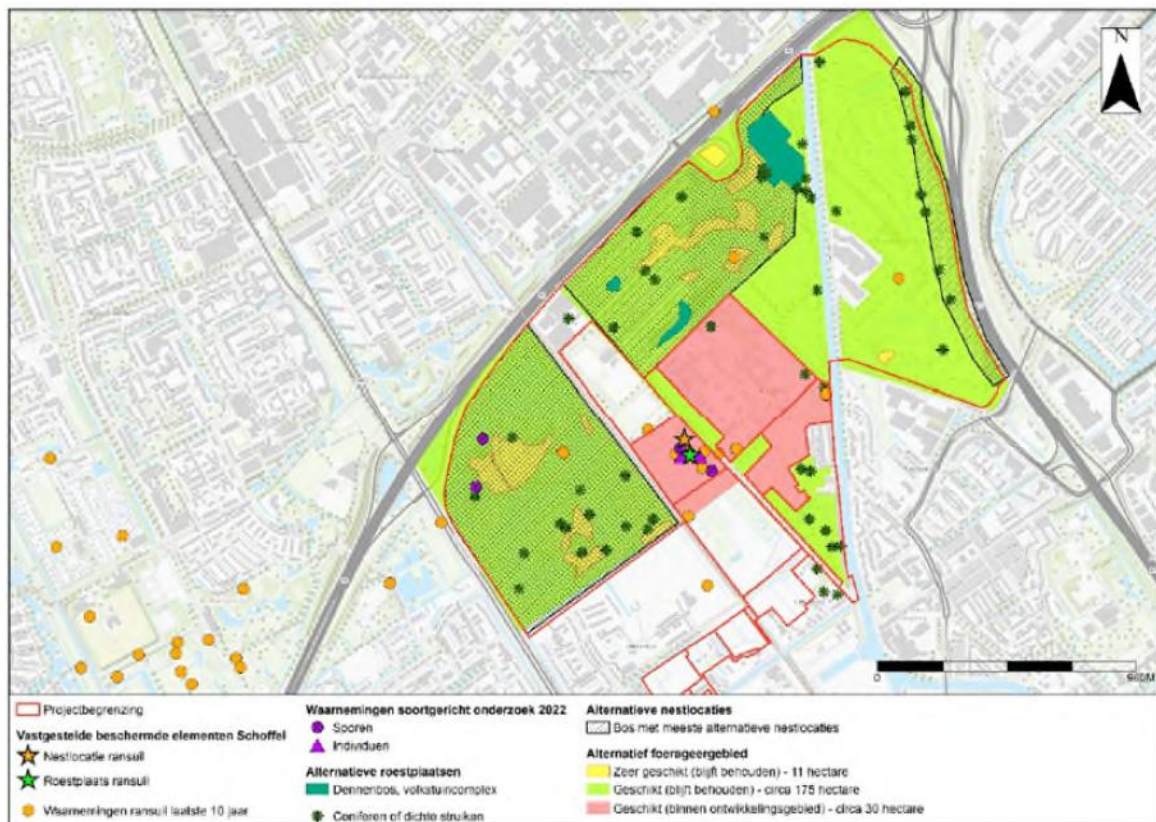
Appendix II – Locaties alternatieve nestplaatsen ransuil.

Figuur 4.2 Locaties waar de 15 kunstmatige nestmanden worden opgehangen in bomen én waar reeds alternatieve (natuurlijke) nesten aanwezig zijn die door ransuil als broedlocatie gebruik kunnen worden. (Bron bestaande alternatieve nestplaatsen: VanderHelm)

Appendix III – Locaties alternatieve roestplaatsen en foerageergebied.

Figuur 4.5 Alternatieve locaties waar ransuil kan roesten in de winter. Deze zijn gemarkeerd met groene vlakken en groene sterren. Vijftien van deze locaties zijn geschikt, de overige zijn suboptimaal (bron: VanderHelm 2023)

Appendix IV - Locaties optimalisatie foerageergebied en verwachting prooiaanbod.

TAUW

0 240 480 m 1

Figuur 4.8 Locaties waar maatregelen getroffen worden om het huidige foerageergebied van ransuil te optimaliseren, met linksboven de Hoekpolder, centraal het Wilhelminapark midden en onderaan Wilhelminapark zuid

Tabel 28 Samenvatting van de theoretische kwantitatieve berekening van de te verwachte toename in de compensatiegebieden (gebieden die niet geoptimaliseerd worden, maar wel onderdeel zijn van het foerageergebied van ransuilen zijn niet meegenomen in deze berekening)

Locatie	Huidige veldmuizenstand in een goed jaar, voor het nemen van maatregelen	Toekomstige veldmuizenstand in een goed jaar, na het nemen van maatregelen	Verschil
Gazon Wilhelminapark naast Pieter Postmapad	0 (ongeschikt)	776 (optimaal)	776
Ruigte Wilhelminapark naast Pieter Postmapad	1.417 (suboptimaal)	2.834 (optimaal)	1.417
Wilhelminapark zuid	1.218 (suboptimaal)	2.436 (optimaal)	1.218
Hoekpolder	256 (suboptimaal)	512 (optimaal)	256
TOTAAL – Maatregelen activiteitenplan			3.667
Extra maatregelen Elsenburgerbos – gazon noord	0 (ongeschikt)	2.186 (optimaal)	2.186
Extra maatregelen Elsenburgerbos – gazon zuid	0 (ongeschikt)	1.121 (optimaal)	1.121
Extra maatregelen – Slagenlandschap	4.134 (suboptimaal)	8.268 (optimaal)	4.134
TOTAAL – Extra compensatiemaatregelen			+11.108
Essentieel foerageergebied dat wordt aangetast door de beoogde ontwikkeling	8000 (optimaal)	0 (ongeschikt)	-8000
TOTAAL – na uitvoering beoogde ontwikkeling en compensatiemaatregelen			+3.108

Appendix V – Huidige functies in en om het plangebied van de watervleermuis

Figuur 3.2 Functiekaart van watervleermuis in het plangebied (globaal begrensd in paars) en omgeving. Tussen het Wilhelminapark (deels oranje) en het TNO-terrein/Elsenburgerbos ten noorden van het plangebied lopen twee essentiële vliegroutes van watervleermuisen. De aantallen zijn in het blauw op de vliegroute weergegeven (VanderHelm, 2023)

Appendix VI – Primaire en secundaire permanente groenstrook

Figuur 4.7 Groenstrook naast De Schoffel als primair alternatief voor de roestplaats van ransuil (blauw) en de groenstrook aan de noordzijde van het plangebied (geel) wat als secundair alternatief dient. De weg en de bruggen op het eiland waar het primair alternatief wordt gerealiseerd worden op termijn nog verwijderd

Appendix VII – Fasering nieuwbouw

Figuur 4.12 Fasering voor Pasgeld Zuid West en De Schoffel